

2019 YEREL SEÇİMLERİNE
TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİ
PERSPEKTİFİNDEN
BAKMAK

kader

Kadın Adayları
Destekleme Derneği

“Bu kitap Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamiyla KA.DER'e aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmemaktadır.”

2019 YEREL SEÇİMLERİNE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN BAKMAK

Yazarlar:

Ayşe Kaşıkırık
Hilal Dokuzcan
İrem Ece Akpınar
Nuray Karaoğlu

ISBN: 978-975-6487-44-0

Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları 2020

Her hakkı saklıdır. Bu kitabın hiçbir kısmı
yayıncısının izni olmaksızın herhangi bir şekilde
çoğaltılamaz.

Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA.DER)

Büyükdere Cad. Çınar Apt. No: 95 Kat: 6

D: 23-24 Mecidiyeköy, İstanbul/Türkiye

T: +90 (212) 273 25 35

F: +90 (212) 273 25 36

E-mail: kader@ka-der.org.tr

www.ka-der.org.tr

2019 YEREL SEÇİMLERİNE
TOPLUMSAL
CİNSİYET EŞİTLİĞİ
PERSPEKTİFİNDEN
BAKMAK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
1. YEREL YÖNETİM VE SİYASET İLİŞKİSİ	4
2. YEREL YÖNETİMLERDE KADIN TEMSİLİ	8
3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BELEDİYE	10
4. KADININ SİYASETE GİRİŞ KAPISI: MAHALLE MUHTARLIĞI	23
5. 31 MART 2019 SEÇİMLERİNE DOĞRU SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİNDE “YEREL YÖNETİMLER	31
6. PROJE KAPSAMINDA YAPILAN MÜLAKATLAR	43
SONUÇ	58

ÖNSÖZ

Toplumsal eşitlik politik eşitlikle bağdaştırılmadıkça gerçek anlamda özgürlükten bahsetmek mümkün değildir. Oysa bir toplumda demokrasi anlayışının gelişebilmesi için kadınlar siyasette daha etkili olmalıdır. Demokrasiden söz edebilmek için de kadınların siyaset dahil tüm karar mekanizmalarında eşit temsil edilmesi gerekmektedir. Çünkü dünya nüfusunun yarısını kadınlar oluşturur. Gerçek ittifak kadınlarla yapılmış bir ittifaktır!

Partilerin tüzük ve programlarına baktığımızda eşitlik ve adalet gibi kavramlar olmakla birlikte cinsiyet eşitliğine dair az sayıda ifadeye rastlıyoruz. Kadın konusu ve kadın politikaları sözde yer almasına karşın pratikte ve eylemde ne yazık ki gözükmemektedir. Örneğin, tüzük ve programlarında cinsiyet kotası olan partilerde bile bunun pratikte uygulanmadığını görüyoruz.

Kadınların siyasette daha fazla sayıda yer almasıyla birlikte toplumsal refahın artacağını ve daha iyi bir gelecek inşa etmemizin mümkün olacağını düşünüyoruz. Ülkemizde bu düşünceye sahip milyonlarca vatandaşın olduğunu da biliyoruz.

KA.DER olarak, Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı desteğiyle hazırladığımız bu yayın 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri'ni toplumsal cinsiyet eşitliği açısından analiz etmek için hazırlanmıştır. Bu kapsamda, partilerin 31 Mart aday listeleri ve seçim beyannameleri incelenmiştir. Aynı zamanda seçilmiş kadın belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve muhtarlarla birebir görüşmeler yapılarak, seçim döneminde kadın aday olarak yaşamış oldukları zorluklar ve deneyimler aktarılmıştır.

Umuyor ve diliyoruz ki bu yayın, gelecek seçimlerde daha fazla kadının aday olmasına ve seçilmesine ışık tutsun!

Nuray KARAOĞLU
KA.DER Genel Başkanı

1. YEREL YÖNETİM VE SİYASET İLİŞKİSİ

Anayasamızın 127. Maddesi'nde yerel yönetimler, “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Kamu yönetiminin önemli bir alanını oluşturan yerel yönetimler Anayasamızda il özel idaresi, köyler ve belediyeler olarak tanımlanmış, görev ve sorumlukları belirlenmiştir. Yerel yönetimler halka en yakın olan birimlerdir (Tekeli İ. , 1983: 20).

Yerel yönetimler ve bireyler arasındaki ilişki mekânsal, toplumsal, kültürel, ekonomik alanlarda şekillenmektedir. Aslında yerel yönetim halkın katılımıyla güçlenmektedir. Ruşen Keleş, “Yerinden Yönetim ve Siyaset” kitabında yerel yönetimleri şu şekilde tanımlamaktadır: “Yerel yönetimlerin kimi kamu hizmetlerini halka etkin bir biçimde sunmaları da varlık nedenleri arasındadır. Kamu hizmetlerinin sağlanması yanında, bu hizmetlerin kalitesi açısından görülen farklılıkların azaltılması hem tarihsel gelişim süreçleri içinde, hem de bugün yerel yönetimlerden beklenmiştir. Bir kent ya da kasabanın kendi sınırları içinde bile, belirli hizmetlerin bütün semtlere yeterli bir düzeyde sağlanması, yerel yönetimleri doğuran nedenler arasında yer almıştır. (Keleş, 1992:39).

Kadınların yerel siyaset içinde görünür olması için yerel yönetimlere daha aktif katılmaları gerekmektedir. Çünkü yerel yönetimler siyasetin ilk basamağıdır. Bu nedenle kadınların toplumsal cinsiyet kaynaklı gereksinimlerinin kent yönetimi düzeyine yansıtılabilmesi için “toplumsal cinsiyet” kavramının yerel demokraside benimsenmesi önemlidir. Yerel seviyede katılımdan beklenen faydalar, vatandaşın toplumla entegrasyonu ile sağlanabilir.

Tablo 1: Toplum Katılımının Katkıları

<i>Hemşerilerin katkısı</i>	<i>Yönetimler açısından hizmet</i>
<i>Hizmet standartlarının artırılması</i>	<i>Beyaz Masa</i>
<i>Görüş ve sorunlarını, uygun ve doğrudan yollardan karar alıcılara iletebilme</i>	<i>Kent Konseyleri</i>
<i>Gönüllü katılım esası</i>	<i>Yeni kararların hemşerilere danışılarak alınması</i>
<i>Kent içinde yeni fikirlerle diyalog oluşturma</i>	<i>Proje geliştirme</i>
<i>Hesap verilebilir ilkesi</i>	<i>Güvene dayalı yerel yönetimler</i>

Kaynak: (Aksoy, 2018: 16).

¹ (https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tc_anayasasi.maddeler?p3=127).

Kadınların kent hayatında yaşadığı deneyimlerle yerel yönetimler arasında bütünlük bulunmaktadır. Kadınların kentte yaşadıkları ekonomik, sosyal ve siyasal katılımın önündeki engellerin belirlenmesinde yerel yönetimlere belli başlı görevler düşmektedir. Kentin daha katılımcı ve sürdürülebilir olması için kadınların yerel yönetimlerin karar organlarında temsil edilmesi gerekmektedir. Fakat ülkemizde yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde kadın oranının düşük olduğunu söyleyebiliriz.

1.1. Yerel Siyaset ve Yerel Yönetim İlişkisi

Yerel siyaset farklı şekillerde tanımlanabilir. Genel anlamda yerel siyaset denince insanların aklına ilk gelen, yerel yönetim organlarının işleyişidir. Yerel siyaset kavramı denilince aklımıza ilk olarak gelen tanımlama ise genellikle yerel düzeyde gerçekleştirilen siyaset şeklindedir. Yerel siyaset aynı zamanda kent ve kent yönetimiyle ilgili bir kavramdır. Tanzimat döneminde başlayan süreç, modern devlet oluşumuyla, merkezi iktidarın yerelde denetim ve müdahale kanallarını kurma amacıyla şekillenmeye başlamıştır. Zaman içerisinde de merkezi iktidar aygıtının kurumsallaşmasına, siyasal katılım ve yerel demokrasi gibi olguların ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır.

Yerel yönetim organlarının işleyişi iktidar odaklıdır. Şöyle ki yerel siyaset, farklı grupları bir araya getirerek yerel yönetim olanaklarından nasıl yararlanacağını belirleyen bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal kuruluşlardır. Bu bağlamda yerel yönetimleri tanımlamak için kenti anlamamız gerekmektedir.

Kentte meydana gelen olaylar bütünü yerel siyaseti oluşturur. Örneğin, il ve ilçe başkanları, il ve ilçe belediye başkanları, yerel basın vs. yaşadığımız kentteki siyasetin ana aktörleridir. Yerel yönetim organlarının kent içerisinde bireyle kurmuş oldukları ilişkiler yerel siyasetin konusunu oluşturur.

Toplumda yaşayan herkesin kent içerisinde her zaman toplumsal, kültürel ekonomik farklılıkları takip etme hakkı vardır. Kentler yaşadığımız mekânları oluşturmaktadır. Bu bağlamda kentlerde yaşayanların birlikte yaşamaktan kaynaklanan ve birbirine benzeyen ihtiyaçlarının karşılanmasında yerel yönetimlere ihtiyaç vardır. Kentler, insan eliyle yapılmış bir çevredir ve kişileri birçok yönden etkilemektedir.

Yalın ve esnek Toplumda yaşayan herkesin kent içerisinde her zaman toplumsal, kültürel ekonomik farklılıkları takip etme hakkı vardır. Kentler yaşadığımız mekânları oluşturmaktadır. Bu bağlamda kentlerde yaşayanların birlikte yaşamaktan kaynaklanan ve birbirine benzeyen ihtiyaçlarının karşılanmasında yerel yönetimlere ihtiyaç vardır. Kentler, insan eliyle yapılmış bir çevredir ve kişileri birçok yönden etkilemektedir.

Tablo 2: Yerel Yönetim ve Yerel Yönetişim Karşılaştırması

Faktörler	Yerel Yönetim	Yerel Yönetişim
<i>Aktörler</i>	<i>Az</i>	<i>Çok</i>
<i>Hizmet etkisi</i>	<i>Merkeziyetçi Yapı</i>	<i>Çok aktörlü yapı Çeşitli hizmet sağlayıcılar</i>
<i>Sistem içinde örgütlenme</i>	<i>Bürokratik</i>	<i>Yalın ve esnek</i>
<i>Yatay-dikey Sistem</i>	<i>Kapalı</i>	<i>Çok</i>
<i>Uluslararası bilgi sistemi</i>	<i>Az</i>	<i>Çok</i>
<i>Demokratikleşme</i>	<i>Temsili demokrasi</i>	<i>Çoğulcu katılım</i>
<i>Yerde politikalar</i>	<i>Geleneksel</i>	<i>Modern</i>
<i>Merkezi yönetim</i>	<i>Vesayet</i>	<i>Yatay ilişki</i>
<i>Sosyoekonomik ilişkiler</i>	<i>Keynesyen yaklaşım</i>	<i>Modern yaklaşım</i>
<i>İdeolojiler</i>	<i>Sosyal demokrat</i>	<i>Neoliberal politikalar</i>
<i>Söylemler</i>	<i>Teknokratik</i>	<i>Girişimci</i>

Kaynak: Bıçkı ve Sobacı, 2011:229.

Yerel siyasete katılımında yönetişim (governance), katılımcılık, çeşitlilik ilkeleri temel alınmalıdır. Yerelde kendilerini rahatça ifade eden bireyler yaşadıkları kentle bütünleşmektedirler. Kent yönetimi ve yerel siyaset birbirini beslemelidir.

1.2. Yerel Yönetimlerin Önemi

Yerel yönetimler halka en yakın birimlerdir; sadece kadınlar için değil toplumdaki her bireyin katılım sağladığı demokratik kurumlardır.

Ülkemizde yerel yönetimlerin yapısı, Anayasa ve ilgili yasalar çerçevesinde tanımlanan görev ve sorumluluklarla şekillenmiştir. Anayasamızdaki maddelere kadınların yerel yönetimlere katılımını arttıracak görev ve sorumlulukların eklenmesi, yerel katılımı arttırmak adına önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerde kadın ve erkeklerin ihtiyaçları birbirinden farklı olduğundan, politika üretirken kadınların da kamusal yaşama dâhil olması dikkate alınmalıdır. Kadınların yaşadıkları kentte kendilerini özgür hissetmeleri, yerel yönetimlerle yaşamış oldukları sorunları dile getirmeleri, yerel demokrasinin güçlendirmesini sağlamaktadır. Çünkü tıpkı ihtiyaçları gibi kadınların günlük hayatta yaşadıkları sorunlar da erkeklerden farklıdır. Kadınların kentte yaşadığı en büyük sorunlara şiddet, cinsel taciz, kentsel yoksulluk vb. örnek verilebilir. Sorunların çözümlenmesi için yerel yönetimlerin kadınlarla iş birliği yapması gerekmektedir.

Bu çerçevede Yerel Yönetimlerle ilgili kanun ve yönetmelikler aşağıda sıralanmıştır:

- *03.07.2005 tarihli, 25874 sayılı 5393 sayılı Belediye Kanunu*
- *23.07.2004 tarih, 25531 sayılı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu*
- *04.03.2005 tarih, 25745 sayılı 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu*
- *09.10.2005 tarih ve 25981 sayılı 5302 sayılı yasanın 65. maddesi ile 5393 sayılı yasanın 77. maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığı'nın hazırladığı İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği*
- *09.10.2005 tarihli ve 25981 sayılı 5393 sayılı yasanın 19.maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığı'nın hazırladığı Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği*
- *09.10.2005 tarih ve 25981 sayılı 5302 sayılı yasanın 11.maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığı'nın hazırladığı İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği.*

Sürdürülebilir kalkınma hedefleri belirlenerek yaşam kalitesinin sürdürülebilir bir şekilde yürütülme politikaları benimsenmelidir. Bu nedenle yerelde kadın temsilin artırılması önemlidir.

1.3. Kadın Erkek Eşitliğinin Anayasal Dayanakları

Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/hakkinda.htm>, 03.09.2018).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. Maddesi “*Türk toplumunun temelini aile oluşturur ve eşler arasında eşitlik esastır*” olarak değiştirilmiştir. 2004 yılında Anayasamızın 10. Maddesi'ne “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahip olup, devlet bu eşitliğin hayta geçirilmesi ile yükümlüdür*” fıkrası eklenmiştir.

2010 yılında aynı madde güncellenmiştir. “*Bu niyetle alınacak önlemler, eşitlik ilkesine aykırı yorumlanamaz*” ifadesi eklenmiştir. Yeni düzenlemeyle birlikte kadın-erkek eşitliği ilkesi güçlendirilmiştir. (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, 03.09.2018).

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde 24 Mart 2009 tarihinde, cinsiyet eşitliğini sağlamak adına *Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu* kurulmuştur. Komisyon, Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi ve ayrımcılıkla mücadele için önemli bir adımdır. Komisyonun görev ve yetkileri ile çalışma usulleri 5840 sayılı Kanun’la düzenlenmiştir (<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/hakkinda.htm>, 03.09.2018). Komisyon aynı zamanda ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemekle de yükümlüdür. Anayasa’da yer alan ve değişikliğe uğrayan 67. Madde ise 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşına seçme ve halk oylamasına katılma; 76. Madde, 25 yaşını dolduran her Türk vatandaşına milletvekili seçilme hakkı vermiştir. 2017 yılında yapılan referandumla ise seçilme yaşı 18 olarak değiştirilmiştir.

101. Madde’de yapılan değişiklikle, 40 yaşını dolduran ve yüksek öğrenim mezunu TBMM üyeleri veya bu niteliklerle milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından Cumhurbaşkanı, halk oylaması ile seçilmektedir. (https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, 03.09.2018). Bu maddeler incelediğinde, kadın erkek eşitliğini güçlendirmeye yönelik birçok Anayasal dayanak bulunduğu görülür.

2. YEREL YÖNETİMLERDE KADIN TEMSİLİ

Türkiye kadınların seçme ve seçilme hakkını kazandığı ilk ülkelerden biridir. Yeni reformlarla birlikte 1924 Tevhidi Tedrisat Kanunu, 1925 Kıyafet Kanunu ve 1926 Türk Medeni Kanunu kabullüyle kadınlar da politik alanlarda görünür kılınmıştır. Fakat günümüzde kadın hareketi, farklı temellere dayanarak, farklı savlarla şekillenmektedir.

19. yüzyılda sosyal, siyasal ve ekonomik alanda yaşanan köklü değişimlerin yaşanması kadınların da toplumda görünür olmasına yol açmıştır. Bu dönemde özellikle basının etkisiyle kadınların giderek bilinçlendiğini söyleyebiliriz. Beyaz Konferanslar ve kadın dernekleri aracılığıyla kendi içlerinde örgütlenen kadınlar oy hakkı talep etmeye başlamıştır. Cumhuriyet’in ilanı sonrası Nezihe Muhittin önderliğinde "*Kadınlar Halk Fırkası*" adıyla ilk siyasi partiyi kurmak istemeleri, kadının siyasette aktif katılım talebini göstermektedir. Bu dönemde kadınlara sadece dernek kurma hakkı verilmiştir. Türk Kadınlar Birliği adını alan bu parti girişimi, Osmanlı kadın hareketinin mirasını Cumhuriyet dönemine taşıyan bir kurum olmuştur.

Türkiye’de kadınlar, medeni haklarını 1926’da, siyasi haklarını ise 1930 ve 1934’te elde etmişlerdir (Tekeli, 2004). Yerel yönetimlerin tarihsel gelişimini incelediğimizde Tanzimat döneminde ilk seçilmişlerin bulunduğunu söyleyebiliriz. I. Meşrutiyet’in ilanından sonra Mebusan Meclisi döneminde görev yapmış yasama organıdır. Taşrada idare meclisi üyeleri tarafından seçilmişlerdir.

Kadınların siyasi hakları elde etmeleri 1930’lu yıllarda belediye seçimlerinde oy kullanmalarıyla başlamıştır. 3 Nisan 1930’da Belediye Kanunu ile birlikte kadınlar hem ulusal hem de uluslararası siyasi karar alma süreçlerine dâhil olmuşlardır. 26 Ekim 1933 tarihinde köy ihtiyar heyeti ve muhtarlık seçimlerine katılmışlardır. 5 Aralık 1934’te ulusal parlamento bazında milletvekili seçme ve seçilme hakkına kavuşmuşlardır. Böylece 22 yaşında seçme hakkına sahip olmuşlardır. 30 yaşında ise seçilme hakkı elde etmişlerdir.

1980’den günümüze Türkiye’de kadın hareketi hızlanarak varlığını sürdürmüş, kadınların hak kazanımında en önemli rolü oynamıştır. 1990’da ise ilk defa bir kadının (Tansu Çiller) başbakan olması toplumsal ve siyasi hakları bakımından kadınları güçlendirmiştir. Kadınların siyasete katılımı incelediğinde, siyasette yeterince yer bulamamışlardır. Yerel siyasete katılım ve temsil sorunu günümüzde hala devam etmektedir. Türkiye’de kadınlar 1930’da yerel seçimlere katılma hakkı elde etmelerine karşın temsili katılım oranı düşüktür. Bu nedenle kadınların yerel düzeyde temsil oranlarının artırılması için aktif olarak yerel yönetimlerde söz sahibi olmaları gerekmektedir. Çünkü, siyasi yaşama katılımın ilk basamağı yerel yönetimlere katılımdır. Kadınların muhtarlıklarda ve belediyelerde temsil edilmesi kadınların ve kadın hareketlerinin güçlendirilmesi açısından önemlidir.

1999, 2004, 2009 ve 2014 yerel seçim sonuçlarına göre Türkiye’de kadınlar, belediye meclis üyeliğinde en fazla %10,72, belediye başkanlığında %2,86 ve il genel meclis üyeliğinde ise %4,79 oranında yer alabilmiştir. Aynı zamanda, Türkiye’de 31.963 mahalle, 18.329 köy olmak üzere toplam 50.292 muhtar bulunmaktadır. 2019 yerel seçim sonuçlarına göre yalnızca 43 kadın belediye başkanı ve 1071 kadın muhtar seçilmiştir (KA.DER). Böylece, tüm belediye başkanlıklarının yalnızca %3,09’unda ve tüm muhtarlıkların sadece %2,14’ünde kadınlar yer alabilmiştir. Bu oranlara göre kadınların siyasete aktif katılımı yeterli değildir. Yerel yönetimlerde kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizlik irdelenmesi gereken bir konudur. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yerel yönetim politikaları güçlendirilmelidir.

2.1. Kadınların Yerel Yönetime Attığı İlk Adımlar

Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan düşüncelerin etkisi sonucu, kadınların hak mücadelesi siyasi alanda da boy göstermeye başlamıştır. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında Avustralya, Amerika, Avrupa gibi kıtalarda kadınlar oy hakkı ve vatandaşlık hakları için mücadele vermişlerdir.

Yukarıda belirtildiği gibi Cumhuriyet tarihinde ilk kez 1930 yılında siyasi haklarını kazanmaya başlayan Türkiye’deki kadınlar, 1935 yılı genel seçimlerinde sahip oldukları haklarını kullanabilmişlerdir (Gökçimen; 2008: 1). O yıl meclise 18 kadın girmiştir (%4,6).

Ancak 1946 sonrası Türkiye’de kadın temsilinin büyük oranda azaldığı görülmektedir. Çok partili demokrasi anlayışıyla birlikte kadınlar simgesel özelliklerini kaybetmişlerdir (Ayata, 1998: 237). İlk kadın belediye başkanı Mülfide İlhan 1950 yılında seçilmiştir. İlk kadın bakan Türkan Akyol 1971 yılında göreve gelmiştir (Gücük, 2006: 24). Kadınlar, 1970’li yıllarda partilerin kadın kollarıyla siyasette aktif olmaya çalışmışlar; 1975 yılında kota uygulamaları gündeme gelmiştir. 1990’lı yıllarda ilk defa bir kadının siyasette konumu farklılaşmış ve Tansu Çiller büyük bir siyasal partinin başkanı olmuştur (Oruç, 2013: 48). 1995 yılında ilk kadın başbakan olan Tansu Çiller, hükümetlerin kuruculuğunu yapmıştır (Gücük, 2006: 42).

3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE BELEDİYE

Büyükşehir belediyesi; il sınırları içerisinde yer alan, seçmenler tarafından belirlenen karar organına sahiptir. Belediyenin mali ve idari sorumluluğu bulunmaktadır. İlçe belediyeleriyle koordinasyonu sağlayan kamu tüzel kişisidir.

Büyükşehir belediyesinin organları şunlardır:

- *Büyükşehir belediye başkanı*
- *Büyükşehir belediye encümeni*
- *Büyükşehir belediye meclisi*

Büyükşehir belediye başkanı; belediye sınırları içindeki seçmenler tarafından beş yılda bir seçilmektedir. Belediye Meclisi ise belediyenin karar organıdır. Belediyeler ise yerel yönetimlerin vatandaşa hizmetinin en kritik noktasıdır. Arapça “belediyye” kelimesinden gelmektedir (Gözübüyük, 2006: 124). 5393 Belediye Kanunu belediyeyi, “*belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliği sahip kamu tüzel kişisi*” olarak tanımlamaktadır.

Belediyelerin üç organı vardır:

- *Belediye encümeni*
- *Belediye başkanı*
- *Belediye meclisi*

Belediye başkanı belediyenin yürütme organıdır. Belediye encümeni; belediye başkanının başkanlığında, haftada en az bir kez olmak üzere toplanan ve beş- yedi üyeden oluşan belediye organıdır (Sayan, 2012: 13).

Belediye meclisi; beş yılda bir yapılan seçimler sonucunda oluşturulur. Ayda bir kez toplanan belediye meclisinin görevleri arasında; belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek, borçlanmaya karar vermek, belediye ücret tarifelerini düzenlemek, şart bağışları kabul etmek, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek, uygun imar programlarını görüşerek kabul etmek, mahalle kurulmasına veya kaldırılmasına karar vermek de bulunmaktadır (Sayan, 2012: 13).

Belediyenin görev ve yetkileri yasa ve tüzüklerle belirlenmiştir ve şunlardır:

- *Belde düzeni ve esenliğiyle ilgili görevler*
- *Sağlık ve sosyal yardımla ilgili görevler*
- *Ekonomi, sanayi ve ticaretle ilgili görevler*
- *Kültür, turizm ve sporla ilgili görevler*
- *Ulaşım ile ilgili görevler*

Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3: Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları Yılı Belediye Sayıları

<i>Yılı</i>	<i>Belediye Sayıları</i>
<i>1923</i>	<i>421</i>
<i>1950</i>	<i>628</i>
<i>1970</i>	<i>1.303</i>
<i>1980</i>	<i>1.727</i>
<i>1990</i>	<i>2.061</i>
<i>2000</i>	<i>3.215</i>
<i>2010</i>	<i>2.950</i>
<i>2013</i>	<i>2.950</i>
<i>2014</i>	<i>1.396</i>
<i>2018</i>	<i>1.399</i>
<i>Mart 2019</i>	<i>1.389</i>

Kaynak: YYGM, 2019

Tabloda görüldüğü gibi 1950'li yıllardan itibaren belediye sayılarında artış olmuştur. Ancak 6360 sayılı Kanun'la birlikte 1.554 belediyenin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla belediye sayısında %53 azalma olmuştur. 2018 yılında belediye sayısı 1.399'dur. 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri'yle birlikte bazı belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasından dolayı belediye sayısı 1.389 olmuştur.

3.1. Belediyelerin ve Belediye Başkanlarının Sorumlulukları

Belediye meclislerinin temsil niteliğiyle ilgili tartışmalardaki ana konulardan birini kadın temsili oluşturmaktadır.

5302 sayılı kanuna göre il özel idareleri kadınlara yönelik olarak sosyal hizmet ve yardım yapmak, yetiştirme yurtları açmak, eğitim tesislerinin sayısını ve niteliğini artırmak (belediye sınırları dışında) ile görevli ve yetkilidir. Belediyelerin kadınlara ilişkin hizmetleri ise 5393 sayılı kanununun 14/a maddesinde tanımlanmıştır.

5216 sayılı kanunun 7. maddesinde ise büyükşehir belediyeleri, sağlık merkezleri kurmak, yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, meslek ve beceri kazandırma kursları açmakla görevlidir. Bu sebeple belediyelerde kent konseyinin bulunması, halkın düşünceleriyle hizmetlere katkı sağlaması açısından önemlidir. Kadınların yerel siyasetin önemli platformlarından yerel meclislerde aktif olarak yer almaları gerekmektedir. Aynı zamanda kent konseylerine gönüllü olarak katılarak yerel yönetimlerde örgütlenme çalışmalarında yer almalıdırlar. Bir başka önemli konu ise kadınların yaşadığı kentte yerel yönetimlerin hizmetlerinde söz sahibi olmalarıdır. Bu nedenle belediye meclisine üye olmaları, kent konseylerinde gönüllü çalışmalarını demokrasiyi güçlendirmek adına gereklidir.

3.2. Belediyelerdeki Kadın Oranları

Belediye meclislerinin temsil niteliğiyle ilgili tartışmalardaki ana konulardan birini kadın temsili oluşturmaktadır.

5302 sayılı kanuna göre il özel idareleri kadınlara yönelik olarak sosyal hizmet ve yardım yapmak, yetiştirme yurtları açmak, eğitim tesislerinin sayısını ve niteliğini artırmak (belediye sınırları dışında) ile görevli ve yetkilidir. Belediyelerin kadınlara ilişkin hizmetleri ise 5393 sayılı kanunun 14/a maddesinde tanımlanmıştır.

Tablo 4: Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
<i>Büyükşehir Belediye Başkanı</i>	27	% 90	3	% 10	30
<i>Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı</i>	496	% 96	23	% 4	519
<i>Belediye Meclis Üyesi</i>	18.300	% 89	2.198	% 11	20.498
<i>İl Belediye Başkanı</i>	50	% 98	1	% 2	51
<i>İlçe ve Belde Belediye Başkanı</i>	784	% 98	13	% 2	797
<i>İl Genel Meclis Üyesi</i>	1.191	% 95	60	% 5	1.251
<i>Köy Muhtarı</i>	18.085	% 100	58	% 0	18.143
<i>Mahalle Muhtarı</i>	31.013	% 98	622	% 2	31.635
<i>Köy İhtiyar Meclis Üyesi</i>	79.689	% 99	1.007	% 1	80.696
<i>Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi</i>	134.362	% 98	3.419	% 2	137.781
Toplam	283.997	% 97	7.404	% 3	291.401

Kaynak: YSK, İİGM, 2019

2019 yılı Yerel Seçimleri'yle seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5: Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
<i>Büyükşehir Belediye Başkanı</i>	27	% 90	3	% 10	30
<i>Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı</i>	494	% 95	25	% 5	519
<i>Belediye Meclis Üyesi</i>	18.461	% 89	2.284	% 11	20.745
<i>İl Belediye Başkanı</i>	50	% 98	1	% 2	51
<i>İlçe ve Belde Belediye Başkanı</i>	776	% 98	12	% 2	788
<i>İl Genel Meclis Üyesi</i>	1.223	% 96	48	% 4	1.271
<i>Köy Muhtarı</i>	18.081	% 99	115	% 1	18.196
<i>Mahalle Muhtarı</i>	31.049	% 98	970	% 2	32.019
<i>Köy İhtiyar Meclis Üyesi</i>	79.689	% 99	1.007	% 1	80.696
<i>Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi</i>	134.362	% 98	3.418	% 2	137.780
Toplam	284.212	% 97	7.883	% 3	292.095

Kaynak: YSK, İİGM, 2019

Belediye meclislerinde kadın oranları tabloda görüldüğü gibi yeterli değildir. 2009 yerel seçimlerinde toplam kazanan 38.669 kişiyken; 2014 yılında 23.130 kişidir. Kadınların seçilme oranları ise 2009'da %4'tür. 2014 yılında sayının yükseldiğini söyleyebiliriz; %4'ten 5 yıl içerisinde %10'a çıkmıştır.

Tabloda görüldüğü üzere, 8 Mart 2004 Yerel Seçimleri'nde 3225 belediye başkanlığından 3207'sini erkekler almıştır ve kadın belediye başkanı sayısı sadece 18'dir. 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri'nde ise 2903 belediye başkanından sadece 26'sı kadın olmuştur. 2019 yılında ise bu sayının 45 olduğunu ve yıllara göre artışın gözlemlendiğini görmekteyiz. (<http://www.ysk.gov.tr/ysk/docs/2009MahalliIdareler/SecimSonuclari/KazananAdaylarCinsiyet.mht> 01.07.2009)

Tablo 6: 2009- 2014 Yılları Yerel Yönetimlerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler

	Kadın	Erkek	Toplam
2009			
Belediye Başkanı	26	2.922	2.948
Belediye Meclis Üyesi	1.340	30.450	31.790
İl Genel Meclis Üyesi	110	3.269	3.379
Köy Muhtarı	65	34.210	34.275
Köy İhtiyar Heyeti	329	137.848	138.177
Mahalle Muhtarı	429	18.178	18.607
Mahalle İhtiyar Heyeti	1.409	71.174	72.583
2014			
Büyükşehir Belediye Başkanı	3	27	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	23	496	519
Belediye Meclis Üyesi	2.198	18.300	20.498
İl Belediye Başkanı	1	50	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	13	784	797
İl Genel Meclis Üyesi	60	1.191	1.251
Köy Muhtarı	58	18.085	18.143
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	1.007	79.689	80.696
Mahalle Muhtarı	622	31.013	31.635
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	3.419	134.362	137.781

Kaynak: YSK, Mahalli İdareler genel seçim sonuçlarına göre hazırlanmıştır, 2018.

Tablo 7: 2019 YSK Seçim Sonuçları

TOPLAM BELEDİYE BAŞKANLIĞI		BELDE BAŞKANLIĞI		İLÇE BELEDİYE BAŞKANLIĞI	
1.359		386		973	
KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK
39	1.320	2	384	37	986
%2,86	%97,13	%0,52	%99,48	%3,80	% 96,19

TOPLAM BELEDİYE MECLİSİ		BELDE BELEDİYE MECLİSİ		İL İLÇE BELEDİYE MECLİSİ	
20.745		3.482		17.263	
KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK	KADIN	ERKEK
2.283	18.462	109	3.373	2.174	15.089
%11,01	%88,99	%3,13	%96,87	%12,59	% 87,41

Kaynak: YSK, 2019

TOPLAM İL GENEL MECLİSİ

1272

KADIN	ERKEK
48	1.224
%3.77	%96.23

Kaynak: YSK, 2019

TOPLAM BÜYÜŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI

30

KADIN	ERKEK
3	27
%10.00	%90.00

Kaynak: YSK, 2019

Yukarıdaki tablolar genel olarak özetlendiğinde: 2004 yerel seçimlerini, görev başına gelen 3225 belediye başkanından 18'i (%0,56); 34.447 belediye meclis üyesinden 817'si (%2,37); 3208 il genel meclisi üyesinden ise 57'si (%1,78) kadındır.

2009 Yerel Seçimleri'nde sadece iki kadın il belediye başkanı olmuştur. 2019 verileri incelendiğinde ise durumun çok da farklı olmadığını yukarıdaki tablo da görmekteyiz. Ülkemizde yapılan son beş yerel seçim sonuçlarını analiz ettiğimizde ise durum şöyledir:

- 1999 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı 0,6 oranındadır.
- 2004 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı 0,6 oranındadır
- 2009 yılı yerel seçimlerinde bu oran %0,9 olmuştur.
- 2014 yılı %2,9'a yükselmiştir.
- 2019 yerel seçimlerinde ise %7,89'u bulmuştur (TUİK, 2018).

Ülkemizdeki belediye meclisi üye profilini incelediğimizde de kadın üyelerin oranının ülke genelinde arttığını söyleyebiliriz.

Türkiye'de kadınlar, pek çok alanda cinsiyet ayrımcılığıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Kaynaklardan ve fırsatlardan eşit biçimde yararlanamamakta, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı yüzünden güçsüzleştirilmektedirler. Kadınlar, karar organlarında yeterince temsil edilememekte, temsil krizi yaşamaktadırlar.

Bu durumun önüne geçebilmek adına, kadınların yerel ve ulusal meclislere eşit katılımlarını sağlayacak stratejiler ve politikalar üretilmeli, aday listelerinde kadın aday sayısı artırılmalı, seçilebilecekleri yerlere yerleşebilmeleri için yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Siyasal alandaki kadınların haklarını savunanlara göre, kadınları siyasete cinsiyet kotası değil; kadın adaylara yapılan maddi yardımlar, kampanyalar, eğitimler vb. hazırlamaktadır. Kadınların siyasete aktif katılımı için kota uygulaması haricinde siyasal alanda varlıklarını güçlendirerek eşitlik sağlayacak altyapıya ihtiyaç bulunmaktadır. Partilerin kadın kollarına ait harcamalar artırılmalı, partilere yapılan hazine yardımında değişikliğe gidilmelidir. Kadınların eğitim seviyeleri artırılmalıdır. Kadınlar, erkeklerle eşit ekonomik statüye ulaşmak için iş hayatında aktif çalışmalıdırlar. Kariyer hususunda nesnel ölçütler kullanılmalı, cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılması engellenmelidir.

3.3. 1930'dan 2019 Seçimlerine Kadar Kadın Belediye Başkanları Verili Statü ya da Atama Bağlamında Kadın Belediye Başkanları

Türkiye'nin ilk kadın belediye başkanı Sadiye Hanım olarak kabul edilir. Ersis Kaymakamı Arslan Bey'in kızıdır. İstanbul'da yetişen Sadiye Hanım 1930 yılında Yusufeli İlçesi Kılıçkaya Beldesi'ne başkan olarak atanmıştır. (*Artvinli, www.artvinderneği.com/artvinsayfaları/ilkkadinbelediyeباشkani.html*). 1950 yılında Mersin'de Müfide İlhan belediye meclisi üyeleri tarafından başkan seçilmiştir. Müfide İlhan, 1951 yılında kendi isteği ile bu görevden ayrılmıştır.

Tablo 8: 1930 ve 2019 Arasında Kadın Belediye Başkanları

İL	İSİM (YIL-İLÇE-PARTİ)
Adana	Leyla Güven (2004-Seyhan/Küçükdikili-SHP)
Adıyaman	
Afyonkarahisar	Nazmiye Kılıç (2009-Bolvadin-MHP-Meclis kararıyla seçilmiş)
Ağrı	Betül Yaşar (2019-Diyadin-HDP), Yıldız Acar (2019-Doğubeyazıt-HDP), Hazal Aras (2014-Diyadin-BDP), Canan Can Korkmaz (2009-doğubeyazıt-DTP), Mukaddes Kubilay (2004-Doğubeyazıt-SHP)
Aksaray	
Amasya	Zehra Özyol (2014/2019-Gümüşhacıköy-CHP)
Ankara	Hilal Ayık (2019-Akyurt-AKP), Hava Yıldırım (2014-Güdül-AKP), Filiz Ulusoy (2014-Kalecik-AKP)
Antalya	
Ardahan	
Artvin	Sadiye Ardahan (1930-1932-Yusufeli/Kılıçkaya-CHP)

Aydın	Özlem Çerçioğlu (2009/2014/2019-Büyükşehir-CHP), Ferda Çağlar Erkut (2014-Nazilli-CHP), Fadime Orbay (2009-İncirliova-CHP), Güler Nalbant (1994-Germencik/Ortaklar-DYP), Zehra Erkal (1977-1979-Acarlar-AP)
Balıkesir	
Bartın	Meliha Okutay (2004-Kozcağız-CHP)
Batman	
Bayburt	
Bilecik	Zekiye Tekin (2019-Pazaryeri-Bağımsız)
Bingöl	
Bitlis	
Bolu	
Burdur	
Bursa	
Çanakkale	Semra Aydın (1994/1999-Ayvacık-CHP), Zekiye Gülsen (1977-1980-Lapseki-AP), Nağihan Akay (1977-1980-Bozcaada-Bağımsız)
Çankırı	
Çorum	
Denizli	Birsen Çelik (2014/2019-Bozkurt-CHP), Şeniz Doğan (2019-Merkezefendi-CHP), Sezgin Karatepe (2004-Honaz/Karaçay-CHP), Kadriye Çökelez (1977-1980-Çal-Bağımsız)
Diyarbakır	Keziban Yılmaz (2019-Kayapınar-HDP), Rojda Nazlıer (2019-Kocaköy-HDP), Feyme Filiz Buluttekin (2019-Sur-HDP), Belgin Diken (2019-Yenişehir-HDP), Naşide Toprak (2019,Silvan-HDP), Gülten Kışanak (2014-Büyükşehir-BDP), Birsen Kaya Akat (2014-Bağlar-BDP), Cemile Eminoğlu (2014-Bismil-BDP), Petek Elyuse Çapanoğlu Çelik (2009/2014-Eğil-BDP), Güler Özavcı Doğu (2014-Hazro-BDP), Rezan Uğurlu (2014-Lice-BDP), Yüksel Bodakçı (2014-Silvan-BDP), Fikriye Aydin (2009-Lice-DTP), Yüksel Baran (2009-Bağlar-DTP), Cemile Eminoğlu (2009-Bismil-DTP), Yurdusev Özsekmenler (2004-Bağlar-DTP), Şükran Aydın (2004-Bismil-DTP)
Düzce	
Edirne	Özlem Becan (2019-Uzunköprü-CHP), Mübeccel Çalışkan (2009-Uzunköprü/Kurtbey-CHP)
Elazığ	Fethiye Atlı (2019-keban-bağımsız), Fethiye Atlı (2014-Keban-AKP), Nazan Günel (1994-Maden-SHP), Hanife Töre (1994-Hankendi-DYP)

Erzincan	
Erzurum	Meliha Göksu (2019-Karayazı-HDP)
Eskişehir	Zeynep Akgün (2014/2019-mihalgazi-AKP), Ayşe Güney (2009-Mahmudiye-AKP)
Gaziantep	Fatma Şahin (2014/2019-Büyükşehir-AKP), Melike Uludağ (2009-İslahiye-AKP), Tülay Ersoy (1994-İslahiye/Fevzipaşa-DYP)
Giresun	Nazmiye Kabadayı (2004/2009-Doğankent-AKP)
Gümüşhane	Özgül Alkan (2019-Kelkit/Deredolu-MHP)
Hakkâri	Remziye Yaşar (2019-Yüksekova-HDP), Dilek Hatipoğlu (2014-Hakkari Merkez-BDP), Ruken Yetişkin (2014-Yüksekova-BDP), Ruken Yetişkin (2009-Yüksekova-DTP)
Hatay	Fatma Görgen (2009-Yeşilköy-AKP-Tutuklanmış), Lina Cilli (2004-Küçükdalyan-SHP), Fatma Görgen (2004-Yeşilköy-AKP), İris Şentürk (1994/1999-Antakya-ANAP)
İğdir	Hanım Turan (2009-aralık-AKP), Emine Çankaya (2009-Melekli-DTP)
Isparta	
İstanbul	Şeyma Döğücü (2019-Sancaktepe-AKP), Hanay Handan Toprak Benli (2014-Avcılar-CHP), Gülay Atıg (1994-Şişli-ANAP), Sonnur Yanlızoğlu (1994-B.çekmece/Kıraç-ANAP), Fatma Girik (1989-Şişli-SHP), Çağlayan Ege (1968-1977-Çatalca-CHP)
İzmir	Saliha Özçınar (2019-Kiraz-AKP), Fatma Çalkaya (2019-Balçova-CHP), Filiz Ceritoğlu Sengel (2019-Selçuk-CHP), İlkay Girgin Erdoğan (2019-Karaburun-CHP), Sibel Uyar (2014-Urla-CHP), Sema Pekdaş (2014-Konak-CHP), Saliha Şengül (2014-Kiraz-MHP), Nurgül Uçar (1992/1994/1999/2004-Seyrek-CHP), Şebnem Tabak (1999-karşıyaka-DSP), Şükran Akyer (1999-Menderes/Değirmendere-ANAP), Aysel Bayraktar (1994-Bornova-DSP), Hülya Yarbuz (1994-Güzelbahçe-ANAP), Işlay Saygın (1973-1980-Buca-AP), Seniha Tınay (1963-1977-Dikili-AP)
Kahramanmaraş	
Karabük	Elif Köse (2019-Safranbolu-CHP)
Karaman	Neriman Köse (1994/1999-Yeşildere-CHP), Ayten Yıldız (1994-Ermenek/Kazancı-CHP)
Kars	
Kastamonu	
Kayseri	
Kilis	

Kırıkkale	
Kırklareli	İnci Tunç (2009-Merkez/Kavaklı-CHP), İnci Tunç (2004-Kavaklı-CHP), Hülya Gürman (1999-Babaeski/B.mandıra-ANAP)
Kırşehir	
Kocaeli	Fatma Kaplan Hürriyet (2019-İzmit-CHP), Leyla Atakan (1968-1971-izmit-CHP), Saniye Altuncu (1962-1971-Değirmendere-CHP), Jale Bora (1957-1959-Gölcük-DP)
Konya	Fatma Toru (2014-Meram-AKP), T.Pınar Çiğdem (2009-Akşehir/Adsız-AKP), Asuman Topkara (1999-Yalıhöyük- ANAP)
Kütahya	
Malatya	
Manisa	Elif Köse (2019-Safranbolu-CHP)
Mardin	Gülistan Övcü (2019-Savur-HDP), Semire Nergiz (2019-Nusaybin-HDP), Nalan Özaydın (2019-mazıdağı-HDP), Nilüfer Elik Yılmaz (2019-Kızıltepe-HDP), Mülkiye Esmesz (2019-Derik-HDP), Zeynep Sipçik (2014-Dargeçit-BDP), Sabahat Çetinkaya (2014-Derik-BDP), Necla Yıldırım (2014-Mazıdağı-BDP), Sara Kaya (2014-Nusaybin-BDP), Ayşe Gökhan (2009-Nusaybin-DTP), Şerife Alp (2009-Kızıltepe-BDP), Çağlar Demirel (2009-Derik-BDP), Gülbeyaz Güneş (2009-Savur/Yeşilalan-BDP) Cihan Sincar (1999/2004-kızıltepe-HADEP), Nuran Atlı (2004-Mazıdağı-DTP), Zeyniye Öner (2004-Sürgücü-DTP), Ayşe Karadağ (1999-Derik-HADEP), Zekiye Midyat (1956-1960-Midyat-DP)
Mersin	Müfide İlhan (1950-1951-Mersin-DP)
Muğla	Zühre Dönmez (2009-Milas/Bafa-CHP)
Muş	Ülkü Karaaslan (2019-Varto-HDP), Figen Yaşar (2014-Bulanık-BDP), Sabite Ekinci (2014-Varto-BDP), Gülşen Değer (2009-Varto-DTP)
Nevşehir	
Niğde	
Ordu	Nazmiye Komitoğlu (1977-1979-Fatsa-CHP)
Osmaniye	Hafize Yıkar (1999-Sumbas-MHP)
Rize	
Sakarya	Meziyet Sevim Sözer (1973-1975-Adapazarı-CHP)
Samsun	Nurhan Yapıcı Özel (2019-Ladik-AKP), Aysel Şenel (1992/1994-Tekkeköy-Bağımsız)

Şanlıurfa	Hatice Çevik (2019-Suruç-HDP), Leyla Güven (2009-Viranşehir-DTP)
Siirt	Berivan Helen Işık (2019 Siirt Merkez-HDP)
Sinop	
Sivas	Hilal Yıldız (2004-İnkışla-DYP)
Şırnak	Adalet Fidan (2019-Silopi-HDP), Songül Erden (2019-İdil-HDP), Leyla İmret (2014-Cizre-BDP), Emine Esmir (2014-Silopi-BDP), Zeynep Üren (2014-Uludere-BDP), Şükran Sincar (2009-Uludere-DTP)
Tekirdağ	
Tokat	
Trabzon	
Tunceli	Edibe Şanin (2009-Merkez-DTP), Songül Erol Abdil (2004-Merkez-DTP),
Uşak	Aynur Yurtsever (2004-Hasköy-CHP), Hasbiye Öztürk (1994/1999-Eşme-ANAP)
Van	Bedia Özgökçe Ertan (2019-Büyükşehir-HDP-Kayyum Atandı), Leyla Atsak (2019-Çaldıran-HDP), Caziye Duman (2019-Saray-HDP), Gülcan Kaçmaz Sayyigit (2019-Edremit-HDP), Sevil Çetin (2014-Edremit-BDP), Diba Keskin (2014-Erçiş-BDP), Aygül Bidav (2014-İpekyolu-BDP), Handan Bağcı (2014-Özalp-BDP), Eylem Açıkalin (2013-Başkale-BDP-İstifa sonrası meclis kararıyla seçildi), Nezahat Ergüneş (2009-Bostaniçi-DTP), Gülcihan Şimşek (2004-Bostaniçi-DTP), Ayhan Ekmen (1971-1973-Gercüş-CHP)
Nevşehir	
Niğde	
Ordu	

Kaynak: YSK, Mahalli İdareler genel seçim sonuçları, 2019.

3.4. 2019'da Seçilen Kadın Belediye Başkanları

30 Mart 2014 Yerel Seçimleri'nde 39 kadın belediye başkanı seçilmiştir. Ancak 2016 yılında başlayan kayyum atamalarıyla birlikte, kadın belediye başkanlarının görev yaptığı, bir büyükşehir belediyesi, bir merkez ilçe belediyesi, 20 ilçe belediyesi ve bir belde belediyesine kayyum atanmıştır. Kayyum atamaları sonucu 39 olan kadın belediye başkanlarının sayısı 2019 yılına girildiğinde 16'ya düşmüştür (Yanar, 2019:69). Yukarıdaki oranlar incelendiğinde, kadınların belediye seçimlerindeki temsil oranı düşüklüğünün günümüzde de devam ettiği görülür. Son seçimlerde 8.257 belediye başkan adayından sadece 652'si kadın olmuştur (%7,89) .

31 Mart 2019 Yerel Seçimleri'nde 44 kadın belediye başkanı olmuştur (EK 3):

- HDP'den 1 büyükşehir belediyesine; 1 il belediyesine; 22 ilçe belediyesine,
- CHP'den 1 büyükşehir belediyesine; 9 ilçe belediyesine,
- AK Parti'den 1 büyükşehir belediyesine; 6 ilçe belediyesine
- MHP'den 1 belde belediyesine kadın belediye başkanı seçilmiştir.
- 2 bağımsız kadın aday ise ilçe belediye başkanı olmuştur.

Ak Parti 75 ilde kadın aday açıklamıştır. 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Seçimi için, AKP 75 ilde 1, CHP 51 ilde 2, MHP ise 31 ilde 2 kadın aday göstermiştir. İyi Parti ve Saadet Partisi hiçbir ilde kadın aday göstermezken, Halkların Demokratik Partisi (HDP) her il ve ilçede kadınları eş başkan adayları olarak belirlemiştir. 31 Mart 2019 mahalli idareler seçimlerinde: büyükşehir belediyelerinde 3; ilçe belediyelerinde 39 ve belde belediyelerinde ise 1 kadın belediye başkanı seçilmiştir. Kazanan kadın belediye başkanlarını partilerine göre incelediğimizde; HDP'den 24; CHP'den 10; AK Parti'den 7 ve MHP'den de 1 kadın belediye başkanı seçilmiştir. 2 tane de bağımsız aday (Pazaryeri ve Keban) olan kadın belediye başkanı seçilmiştir.

Tablo 9: AKP Kadın Belediye Başkanları

2019 Kadın Belediye Başkanları		
<i>Fatma Şahin</i>	<i>Gaziantep</i>	<i>Büyükşehir Belediye Başkanı</i>
<i>Şeyma Döğücü</i>	<i>İstanbul</i>	<i>Sancaktepe</i>
<i>Hilal Ayık</i>	<i>Ankara</i>	<i>Akyurt</i>
<i>Saliha Özçınar</i>	<i>İzmir</i>	<i>Kiraz</i>
<i>Gülfer Ağır</i>	<i>Adıyaman</i>	<i>Besni-Sulvarlı</i>
<i>Zeynep Akgün</i>	<i>Eskişehir</i>	<i>Mihalgazi</i>
<i>Nurhan Yapıcı Özel</i>	<i>Samsun</i>	<i>Lâdik</i>

Kaynak: YSK, 2019.

² 31 Mart Seçimlerinde Kadın Belediye Başkanı Sayısı 41, 8 Nisan 2019, <http://www.sivilsayfalar.org/2019/04/08/31-martsecimlerinde-kadin-belediye-baskani-sayisi-41/> (10 Nisan 2019).

³ Veriler YSK ve TÜİK taramalarıyla elde edilmiştir.

MHP'nin tek kadın belediye başkanı, Gümüşhane'nin Kelkit İlçesi'ne bağlı Deredolu Beldesi'nde Özgül Alkan olmuştur. Zekiye Tekin Bilecik Pazaryeri ve Fethiye Atlı Elâzığ Keban **bağimsız kadın belediye başkanlarıdır.**

CHP Kadın Belediye Başkanları

CHP 57 ilde kadın belediye başkan adayı açıklamıştır. Liste incelendiğinde 904 belediye başkanı adayından 44'ü kadındır, 10'u seçilmiştir.

Tablo 10: CHP 2019 Kadın Belediye Başkanları

2019 Kadın Belediye Başkanları		
Özlem Çerçioğlu	Aydın	Büyükşehir Belediye Başkanı
Fatma Çalkaya	İzmir	Balçova
Filiz Ceritoğlu Sengel	İzmir	Selçuk
İlkay Girgin Erdoğan	İzmir	Karaburun
Zehra Özyol	Amasya	Gümüşhacıköy
Birsen Çelik	Denizli	Bozkurt
Şeniz Doğan	Denizli	Merkezefendi
Özlem Becan	Edirne	Uzunköprü
Elif Köse	Karabük	Safranbolu
Fatma Kaplan Hürriyet	Kocaeli	İzmit

Kaynak: YSK, 2019.

HDP Kadın Belediye Başkanları

Türkiye genelinde HDP'nin 24 kadın belediye başkanı mevcuttur. 31 Mart Yerel Seçimleri sonrası doğu ve güneydoğu illerindeki birçok belediyeye kayyum atanmıştır. Aralarında büyükşehir belediye başkanlarının da bulunduğu belediye başkanları görevinden uzaklaştırılarak yerine valilikler ya da İçişleri Bakanlığınca görevlendirilen 'Belediye başkan vekilleri atanmıştır.

Tablo 11: HDP Kadın Belediye Başkanları

Eş Başkanlar	İl	İlçe
Betül Yaşar	Ağrı	Diyadin
Yıldız Acar	Ağrı	Doğubayazıt
Keziban Yılmaz	Diyarbakır	Kayapınar
Rojda Nazlier	Diyarbakır	Kocaköy
Naşide Toprak	Diyarbakır	Silvan
Feyme Filiz Buluttekın	Diyarbakır	Sur
Belgin Diken	Diyarbakır	Yenişehir

Melike Göksu	Erzurum	Karayazı
Remziye Yaşar	Hakkâri	Yüksekova
Mülkiye Esmez	Mardin	Derik
Nilüfer Elik Yılmaz	Mardin	Kızıltepe
Nalan Özeydin	Mardin	Mazıdağı
Semire Nergiz	Mardin	Nusaybin
Gülistan Öncü	Mardin	Savur
Ülkü Karaaslan	Muş	Varto
Berivan Helen Işık	Siirt	Siirt Merkez
Songül Erden	Şırnak	İdil
Adalet Fidan	Şırnak	Silopi
Hatice Çevik	Şanlıurfa	Suruç
Bedia Özgökçe Ertan	Van	
Leyla Atsak	Van	Çaldıran
Gülcan Kaçmaz Sayyigit	Van	Edremit
Caziye Duman	Van	Saray
Yıldız Çetin	Van	Erciş

Kaynak: YSK, 2019.

4. KADININ SİYASETE GİRİŞ KAPISI: MAHALLE MUHTARLIĞI

Mahalle bir yerleşim alanına verilen isim olduğu kadar çeşitli toplumsal ilişkilerin de oluşturulduğu yönetsel bir birimdir. Gündelik hayatın sürdürülmesinde fiziksel yakınlık sebebiyle yüz yüze ilişkilerin kurulduğu bu birimler farklı yaklaşımlarla ele alınabilmektedir. Mahallelerin yönetimlerine ilişkin tartışmaların sağlıklı yürütülebilmesi ancak bu kavramların çeşitli açılardan incelenmesiyle mümkündür.

Mahalleler hem köye hem de kente ait yerleşimler olsalar da görünürlüklerinin arttığı alanlar ve kavramın bir terim olarak tartışılması genel olarak kent ve kentli ile ilişkilendirilerek gerçekleşmektedir. Böylece mahallenin ele alınmasında fiziki sınırlar, çeşitli kentleşme kuramları ve mahalle ekseninde gelişen toplumsal ilişkiler incelenmesi gereken konular olarak ortaya çıkmaktadır.

4. 1. Mahalle Muhtarlığı

Türkiye' de 30.005 mahalle, 18.152 köy olmak üzere toplam 50.292 muhtarlık bulunmaktadır. Türkiye genelinde muhtar sayısı incelendiğinde kadın muhtarların az olduğu görülmektedir; muhtarların ancak %2,14'ünü oluşturmaktadırlar. 2014-2019 dönemi incelendiğinde, kadın muhtar sayısının 1071'e yükseldiği görülür. Yani 2019 seçimlerinde kadın muhtar sayısı %45,37 oranında artmıştır (KA.DER,2019).

Aşağıdaki tabloda 2019'da İstanbul'da seçilen kadın muhtarların listesi bulunmaktadır.

Tablo 11: HDP Kadın Belediye Başkanları

ATAŞEHİR		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
1	Atatürk Mahallesi Muhtarı	Leyla Yeşim Şaylan
2	Barbaros Mahallesi Muhtarı	Keziban Üreyil
3	İçerenköy Mahallesi Muhtarı	Sırma Doğru
4	İnönü Mahallesi Muhtarı	Songül Ercan Tulunay
5	Küçükbakkalköy Mahallesi Muhtarı	Birgül Korkmaz Çilesiz
AVCILAR		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
6	Ambarlı Mahallesi Muhtarı	Hilal Çakar
7	Firüzköy Mahallesi Muhtarı	Meral Akverdi
8	Üniversite Mahallesi Muhtarı	Gülten Ekici
BAĞCILAR		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
9	İnönü Mahallesi Muhtarı	Saniye Doğan
BAKIRKÖY		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
10	Ataköy 2-5-6.Kısım Mahallesi Muhtarı	Hülya Çelik
11	Ataköy 3-4-11. Kısım Mahallesi Muhtarı	Fehamet Berk
12	Ataköy 7-8-9-10. Kısım Mahallesi Muhtarı	Aylin Keserkaya
13	Cevizlik Mahallesi Muhtarı	Hülya Özdemir
14	Kartaltepe Mahallesi Muhtarı	Yaprak Didem Koryürek Armutlu
15	Zeytinlik Mahallesi Muhtarı	Emel Çelik

BAŞAKŞEHİR

	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
16	<i>Bahçeşehir 1. Kısım Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Demet Saltık</i>
17	<i>Bahçeşehir 2. Kısım Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Dilek Büyükköstenceli</i>

BEŞİKTAŞ

	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
18	<i>Abbasağa Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Yüksel Sağat</i>
19	<i>Bebek Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Ayşe Laplanche</i>
20	<i>Dikilitaş Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Nurcan Sızmaz Turan</i>
21	<i>Etiler Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Seçil Eşki</i>
22	<i>Konaklar Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Aslı Akyüz</i>
23	<i>Mecidiye Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Dilek Yücepete</i>
24	<i>Nispetiye Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Hatice Ayşe Şirinler</i>
25	<i>Ortaköy Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Yeşim Ayangil</i>
26	<i>Türkali Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Dilber Öztürk</i>
27	<i>Ulus Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Kadriye Gedik</i>
28	<i>Vişnezade Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Reyhan Cinyusuf</i>
29	<i>Gayrettepe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Semiha Kara</i>
30	<i>Kuruçeşme Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Cemile Bal</i>

BEYKOZ

	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
31	<i>Acarlar Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Yasemin Çamlıbel</i>
32	<i>Anadoluhisarı Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Güzin Merve</i>
33	<i>Göksu Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Gül Bağdatlı</i>
34	<i>Göztepe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Arzu Kuşdili</i>
35	<i>Kavacık Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Yasemin Şahin</i>
36	<i>Beykoz Merkez Muhtarı</i>	<i>Meral Manav</i>
37	<i>Paşabahçe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>İlkay Aydın</i>

BEYLİKDÜZÜ

	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
38	<i>Adnan Kahveci Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Seyhan Topaloğlu</i>
39	<i>Barış Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Neşe Mihçioğlu</i>
40	<i>Büyükşehir Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Fatma Tolga</i>

41	<i>Cumhuriyet Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Perihan Mengen</i>
42	<i>Marmara Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Sibel Onay</i>
BEYOĞLU		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
43	<i>Fetihtepe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Melahat Kemaloğlu</i>
44	<i>Arapcami Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Verkin Arıoba Kasapoğlu</i>
45	<i>Keçecipiri Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Neslihan Cipoğlu</i>
46	<i>Ömer Avni Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Ayşen Bingöl</i>
47	<i>Pürtelaş Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Fehime Esen</i>
48	<i>Tomtom Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Songül Öztunç</i>
BÜYÜKÇEKMECE		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
49	<i>Alkent 2000 Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Ayşe Banu Eraslan</i>
50	<i>Güzelce Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Sevil Günay</i>
51	<i>Pınartepe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Özlem Polat</i>
52	<i>Ulus Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Yeliz Kaya</i>
53	<i>Sinanoba Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Zeynep Akkan</i>
54	<i>Ekinoba Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Reşide Karasoy</i>
ÇATALCA		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
55	<i>Binkılıç Fatih Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Nazan Kurtan</i>
ÇEKMEKÖY		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
56	<i>Adnan Kahveci Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Seyhan Topaloğlu</i>
57	<i>Barış Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Neşe Mihçioğlu</i>
ESENYURT		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
58	<i>Akevler Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Süheyla Karademir</i>
59	<i>Barbaros Hayrettin Paşa Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Gülşah Güler</i>
60	<i>Mevlana Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Fulya Ece Yirdem</i>
61	<i>Sultaniye Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Huriye Ay</i>
62	<i>Koza Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Cavide Karakülah</i>

EYÜPSULTAN		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
63	Alibeyköy Merkez Mahallesi Muhtarı	Firdevs Kuş
64	Göktürk Merkez Mahallesi Muhtarı	Zeliha Seval Kızılateş
65	Karadolap Mahallesi Muhtarı	Filiz Karayutu
FATİH		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
66	Hacı Kadın Mahallesi Muhtarı	Zeynep Tokcan
67	Şehremini Mahallesi Muhtarı	Nalan Ertuğrul Gürkan
68	Mimar Ahyrettin Muhtarı	Remziye Karataş
69	Cankurtaran Mahallesi Muhtarı	Nevin Taş
GAZİOSMANPAŞA		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
70	Karadeniz Mahallesi Muhtarı	Fatma Ertürk
71	Karlıtepe Mahallesi Muhtarı	Betül Şen
72	Şemsipaşa Mahallesi Muhtarı	Özlem Aksoy
GÜNGÖREN		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
73	A.Nafiz Gürman Mahallesi Muhtarı	Özlem Söğüt
74	Akıncılar Mahallesi Muhtarı	Sevgi Arslan
75	Mareşal Çakmak Mahallesi Muhtarı	Nuray Aydın
76	Tozkoparan Mahallesi Muhtarı	Ülker Katırcı
KADIKÖY		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
77	Caferağa Mahallesi Muhtarı	Zeynep Ayman
78	Fenerbahçe Mahallesi Muhtarı	Tuba Aldeniz
79	Koşuyolu Mahallesi Muhtarı	Eylem Bilir
80	Kozyatağı Mahallesi Muhtarı	Pelin Şen
81	Merdivenköy Mahallesi Muhtarı	Nazan Gürkan
82	Osmanağa Mahallesi Muhtarı	Serap Tuncer
83	Rasimpaşa Mahallesi Muhtarı	Sultan Kütük
84	Sahrayıcedit Mahallesi Muhtarı	Seval Özkan
85	Suadiye Mahallesi Muhtarı	Emel Perk Afacan

86	<i>Erenköy Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Necla Cebesoy Alpüstün</i>
87	<i>Caddebostan Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Nihal Cengiz</i>
88	<i>Zühtüpaşa Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Harika Develilioğlu</i>
KARTAL		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
89	<i>Cumhuriyet Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Gülcan Aydın</i>
90	<i>Kordonboyu Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Arzu Keskin</i>
91	<i>Petrol-İş Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Ayten Aytur</i>
92	<i>Yakacık Çarşısı Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Senem Özdemir</i>
KÜÇÜKÇEKMECE		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
93	<i>Atakent Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Halime Totkanlı</i>
94	<i>Cumhuriyet Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Süreyya Pektaş</i>
95	<i>Gültepe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Ümmügül Alış</i>
96	<i>Tevfikbey Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Nesrin İnan</i>
MALTEPE		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
97	<i>Altayçeşme Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Hanife Arzu Toker</i>
98	<i>Çınar Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Ayşem Möröy</i>
99	<i>Esenkent Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Firuzan Çekerekli Bizimyer</i>
100	<i>İdealtepe Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Fitnat Karataş</i>
101	<i>Küçükyalı Merkez Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Kadriye Necla Timur</i>
PENDİK		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
102	<i>Batı Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Hülya Büyüktopçu</i>
103	<i>Çamçeşme Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Meliha İnan</i>
104	<i>Yenişehir Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Aysun Güler</i>
SANCAKTEPE		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
105	<i>Atatürk Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Cennet Taçyıldız</i>
106	<i>İnönü Mahallesi Muhtarı</i>	<i>Nilüfer Kantekin</i>

SARIYER		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
107	Bahçeköy Kemer Mahallesi Muhtarı	Fulya Türen Bayram
108	Demirciköy Mahallesi Muhtarı	Nebahat İmamoğlu
109	Garipçe Mahallesi Muhtarı	Elvan Aslan
110	Huzur Mahallesi Muhtarı	Nurgül Çakar
111	Kısırkaya Mahallesi Muhtarı	Nurcan Kocaer
112	Maslak Mahallesi Muhtarı	Aslı Nalbant Bütüner
113	Uskumruköy Mahallesi Muhtarı	Şeyda Üst
114	Zekeriyaköy Mahallesi Muhtarı	Semra Özkaya
SİLİVRİ		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
115	Alibey Mahallesi Muhtarı	Solmaz Tüfekçi
SULTANGAZİ		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
116	Cumhuriyet Mahallesi Muhtarı	Çiğdem Özkan
ŞİLE		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
117	Avcıkörü Muhtarı	Şafak Karakeskin
118	Hacıkasım Mahallesi Muhtarı	Havva Tan
ŞİŞLİ		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
119	Cumhuriyet Mahallesi Muhtarı	Gülây Demir
120	Feriköy Mahallesi Muhtarı	Sevim Meriç
121	Şişli Merkez Mahallesi Muhtarı	Meriç Hamarat
122	Teşvikiye Mahallesi Muhtarı	Meriç Hamarat
123	Harbiye Mahallesi Muhtarı	Cennet Taçyıldız
TUZLA		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
124	Aydıntepe Mahallesi Muhtarı	Ayşegül Duran

ÜMRANIYE		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
125	Mehmet Akif Mahallesi Muhtarı	Zeynep Aydoğan Önay
126	Site Mahallesi Muhtarı	Necla Candan
127	Şerifali Mahallesi Muhtarı	Güler Temiz
128	Tantavi Mahallesi Muhtarı	Nurdan Tanyol
ÜSKÜDAR		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
129	Acıbadem Mahallesi Muhtarı	Semra Aydın
130	Kandilli Mahallesi Muhtarı	Zeynep Esma Okan
131	Küçüksu Mahallesi Muhtarı	Nilgöl Atasoy
132	Ünalan Mahallesi Muhtarı	Mezengül Şimşek
133	Sultantepe Mahallesi Muhtarı	Gönül Uzun
134	Salacak Mahallesi Muhtarı	Naciye Yanat
135	Bahçelievler Mahallesi Muhtarı	Zekiye Hoca
136	Aziz Mahmud Hüdayi Mahallesi Muhtarı	Aliye Serin
ZEYTİNBURNU		
	Muhtarlık Adı	Adı Soyadı
137	Telsiz Mahallesi Muhtarı	Edanur Menteş
138	Veliefendi Mahallesi Muhtarı	Derya Akkılıç
139	Yeşiltepe Mahallesi Muhtarı	Nadiye Polat

Kaynak: (<http://gida.ibb.istanbul/muhtarliklar-mudurlugu/muhtarlik-bilgileri.htm>).

Türkiye’de 2019 yılında kadın muhtar çıkarmayan iller de bulunmaktadır.

Tablo 13: Muhtar Çıkarmayan İller

	2019 Yerel Seçimi Türkiye Geneli Kadın Muhtar Çıkarmamış İller
1	Bitlis
2	Muş
3	Sinop
4	Şanlıurfa

2014 Yerel Seçimi Türkiye Geneli Kadın Muhtar Çıkartmamış İller	
1	Adıyaman
2	Batman
3	Bitlis
4	Hakkari
5	Iğdır
6	Muş
7	Sinop
8	Şırnak
2019 Seçimi Sonrası Hala Kadın Muhtar Çıkartmamış İller	
1	Bitlis
2	Muş
3	Sinop

Kaynak: (http://gida.ibb.istanbul/muhtarliklar-mudurlugu/muhtarlik-bilgileri.htm).

Kadınların mahalle muhtarı olması, kadına atfedilen toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılması, yerelde kadın sorunlarının görünürlüğünü arttırmak ve çözüm önerileri oluşturmak için önemlidir. Bu “yapabilirlik hissi”, bir yandan kadını ve “görünür varlığı ve deneyimi” ile de diğer kadınların “biz de yapabiliriz” hissiyatını etkilemektedir. Böylece mahallede kadın konularına ve sorunlarına duyarlılık artmaktadır.

5. 31 MART 2019 SEÇİMLERİNE DOĞRU SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİNDE “YERELYÖNETİMLER”

31 Mart 2019 Mahalli İdareler Seçimi için, AKP 75 ilde 1, CHP 51 ilde 2, MHP ise 31 ilde 2 kadın aday göstermiştir. İyi Parti ve Saadet Partisi hiçbir ilde kadın aday göstermezken, Halkların Demokratik Partisi (HDP) her il ve ilçede kadınları eş başkan adayları olarak belirlemiştir. 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri’nde: büyükşehir belediyelerinde 3; ilçe belediyelerinde 39 ve belde belediyelerinde ise 1 kadın belediye başkanı seçilmiştir. Kazanan kadın belediye başkanlarını partilerine göre incelediğimizde; HDP’den 24; CHP’den 10; AK Parti’den 7 ve MHP’den de 1 kadın belediye başkanı seçilmiştir. İki de bağımsız aday (Pazaryeri ve Keban) olan kadın belediye başkanı seçilmiştir.

5.1. Partilerin Yerel Yönetim Söylemleri

AK Parti tarafından 31 Mart 2019 için hazırlanan seçim beyannamesinde yerel seçim manifestosu yer almıştır. Manifestonun ana teması 'insan ve çevre' merkezlidir. 3T ilkesi; 'Temiz toplum, temiz çevre, temiz belediyecilik' olarak belirtilmiştir.

Bu bağlamda belediye yöneticilerinin şeffaf olacağı, manifestoda belirlenen çerçeveye uymayanların parti genel merkezi tarafından görevden alınacağı vurgulanmıştır. Belediyelerin performansının ölçülerek yapılan harcamaların düzenli denetleneceği ifade edilmiştir.

CHP'nin beyannamesinde yerel yönetim anlayışı, çoğulcu demokrasiyi ve katılımcılığı esas almıştır. Belediye hizmetleri, halka yakınlık, idari ve mali özerklik ilkeleri üzerinden şekillendirilmiştir. Bir arada huzurlu yaşamak vurgusuyla yerel yönetimlerde en başarılı ekiplerin oluşturulacağı, liyakat ve şeffaflık kurallarına uyulacağı belirtilmiştir.

MHP ise yerel yönetim kavramına doğrudan açık bir tanımlama getirmese de yerel yönetimlerin görev dağılımının yeniden ele alınması istenmiştir.

İYİ Parti halka hizmet, etkin katılım, adil ve eşit temsil kavramlarından söz ederek yerel yönetim anlayışına açıklık getirmiştir.

HDP her ne kadar seçim beyannamesinde yerel yönetim kavramını doğrudan ele almasa da yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliklerinin artırılmasına vurgu yapmıştır.

5.2. Siyasi Partilerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Bakışı

5.2.1. AK Parti 2019 Seçim Manifestosu Değerlendirmesi (1.256 erkek aday – 25 kadın aday)

24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri öncesinde AK Parti ile MHP arasında Cumhuriyet İttifakı kurulmuş, 2019 Yerel Seçimleri'ne de birlikte girmişlerdir. Ak Parti ve MHP yerel seçimlerde 30'u büyükşehir olmak üzere toplamda 51 şehirde birlikte hareket etmiştir.

AKP 2019 Seçim Manifestosu'nu "Gönül Belediyeciliği" sloganı üzerine kurmuştur.

Programda yer alan "Kadın" bölümünde parti, kadın hareketinin içerisinden dile getirilen talepleri karşılayacağını taahhüt etmiştir. T.C Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bizzat kendi kaleminden derlenen ve 19 sayfadan oluşan manifesto, lider odaklı bir söylemle hazırlanmıştır.

AK Parti'nin 2019 seçim manifestosunda en çok öne çıkan kelimeler şunlardır:

- *Şehir*
- *Hizmet*
- *Millet*
- *Mahalli*
- *Belediye*
- *Gönül*
- *Seçim*
- *Tüm*
- *İnsan*
- *Parti*

AK Parti manifestosunun, yerel yönetimlere ilişkin 11 ana başlıkta toplamda 56 vaatte bulunduğu tespit edilmiştir. Bu 11 başlıkta kadın yer almamıştır. Vaatlerin sadece yüzde 16,07'si (9 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerileridir. Örneğin "Halkla Birlikte Yönetim" başlığı altında toplam 5 vaat yer almıştır:

- 1. Belediye faaliyetleriyle ilgili kararlara, şehir sakinlerinin, özellikle de muhtarların ve sivil toplum kuruluşlarının en üst seviyede katılımını temin etmek,*
- 2. İnsanların hayatlarını doğrudan ilgilendirecek büyük projelerde, istişare yöntemini kullanmak,*
- 3. Belediyelerden hizmet alan vatandaşlar için bir "Şehirli Hakları" bildirgesi hazırlamak,*
- 4. Belediye sınırları içinde yaşayan herkesin katılımıyla toplanacak şehir meclislerini sayıca artırmak ve ortak karar almak,*
- 5. Belediye Meclisi toplantılarının ve belediye ihalelerinin canlı yayın dâhil, herkese açık şekilde yapmak.*

AK Parti'nin manifestosunda toplumsal cinsiyet eşitliği, mülteci ve göç sorununa yer vermediğini ancak kadınların siyasal kararlara katılımı konusundaki söylemlerinin TV haberlerinde yer aldığını söyleyebiliriz.

AK Parti'nin 2019 Yerel Seçim Beyannamesi'nde ise şu ifadeler yer almıştır:

- Yerel yönetimlerde de kadın temsiline artırılması sağlıklı kentler, sağlıklı evler, sağlıklı yaşam alanları, yeşil alanlar, dinlenme ve spor alanları, temiz çevre, temiz hava, temiz su, katı atıkların geri dönüşümü, erişilebilir ve ekonomik toplu taşıma sistemi, çocuk-yaşlı-hasta ve engelli bakımında sosyal destek gibi pek çok hizmetin hem yaygınlaşmasını hem de niteliğinin artmasını sağlamak.
- Yerel yönetim seçimlerinde Genel Merkez Kadın Kolları Başkanlığımız tarafından “*Kadın Adaylar İstişare Toplantısı*” gerçekleştirildi. Yerel yönetimlere kadının elinin, kadın fikirlerinin değmesi için “belediyelere de daha çok kadın eli değmesi” sloganıyla hareket edilmiştir.

31 Mart için AK Parti'ye yapılan kadın aday aday başvurusu sayısının toplamda 4382'ye ulaştığını söyleyebiliriz. Yerel yönetim birimlerine baktığımızda büyükşehir belediye başkanlığına 8, il belediye başkanlığına 21, ilçe belediye başkanlığına 341, belde belediye başkanlığına 24, ilçe belediye meclis üyeliğine 3808, il genel meclis üyeliğine 120 ve belde belediye meclis üyeliğine 60 kadın aday başvuru yapmıştır.

2019 Yerel Seçim politik metinlerinde kadınların hakları, refahı, sosyal hayatta karşılaştığı engellerin ortadan kaldırılması, güçlü toplum söylemlerine yer verilmiştir. “*Kadınlarımız, toplumsal hayatın olduğu kadar ailelerimizin de temel direğidir*” söylemine sıkça rastlanmıştır.

AK Parti 2023 Hedefleri metni, kadınların güçlendirilmesi için yaptığı pozitif ayrımcılıkla ilgili düzenlemeleri merkeze alarak bunu uygulamaya geçireceğini vurgulamıştır. Pozitif ayrımcılık uygulamasına metinde sıkça yer verilmiştir. Kadınların karar mekanizmalarına eşit katılımının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Kadınların sosyal yaşamda konumlarını güçlendirmek en temel hedeftir. Sosyal güvence hakkının sağlanması ve karar mekanizmalarındaki etkinliklerinin artırılması da 2023 hedeflerinde yer almaktadır.

Ak Parti şunu bütün seçim beyannamelerinde tekrarlamaktadır:

- “*Kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğunu anayasal hükme dönüştürdük. Öncelikle kadınlarımız için pozitif ayrımcılık sağlanmasını anayasal güvenceye kavuşturduk. Kadın erkek fırsat eşitliği ilkesini, Anayasa'nın özellikle 10. maddesinde yaptığımız değişikliklerle güçlendirdik.*”
- “*Kadın-erkek eşitliğini sağlamak, çocuklar, yaşlılar, özürllüler, şehitlerin dul ve yetimleri ile malul ve gazilerle ilgili devletin pozitif ayrımcılık yönünde bazı tedbirler almasına imkân tanınmıştır.*”

Parti Tüzüğü'nde ve programında, eril söylemlere doğrudan yer verilmemiştir.

Partinin yukarıda incelenen siyaset belgelerinin tamamı ile iktidarda olduğu sürede yaptığı uygulamalar göz önüne alındığında kısaca şu değerlendirmeler yapılabilir: Parti programında oldukça geniş yer verilen kadın konusuna gerek hükümet programı ve gerekse acil eylem planında yer verilmemiştir. 2019 beyannamesinden daha kapsamlı ve somut vaatler içerdiği görülmektedir. 2019 seçim beyannamesinde kadınla ilgili vaat, kadın merkezlidir.

5.2.2. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Manifestosu Değerlendirilmesi (794 erkek aday- 23 kadın aday)

Partinin resmi internet sitesinde yayınlanmış herhangi bir seçim beyannamesine rastlanmamıştır.

“31 Mart”, “yerel seçim” ve “beyanname” kelimeleri ile genel bir arama yapıldığında “Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli’nin teşkilatlara gönderdikleri genelge” yazıları gazete ve internet sitelerinde mevcuttur.

AKP ve MHP’nin bileşeni olduğu Cumhur İttifakı, CHP ve İYİ Parti’nin oluşturduğu Millet İttifakı, HDP, DSP, TKP ve Saadet Partisi ile birlikte toplam 13 siyasi partinin seçime girme yeterliliğine sahip olduğu 31 Mart seçimlerinde MHP, parti ve beyannamesinde yer almamasına rağmen cinsiyet eşitliğinin sağlanacağı ileri sürmüştür.

MHP’nin 31 Mart Yerel Seçimleri’ne yansıyan genel siyasi politikasının başında AK Parti ile 15 Temmuz darbe girişiminden sonra başlattığı ve 2018’de Cumhur İttifakı adıyla resmiyete döktüğü iş birliği ve bu birlikteliğin ortaya çıkmasını sağlayan beka sorunu gelmektedir. MHP’nin yerel seçim dilini şekillendiren bir diğer unsur da beka söylem olmuştur.

MHP 2014 yerel seçimleri için yayımladığı Üretken Belediyecilik Vizyon Belgesi’ni 2019 seçimleri için güncellemiştir. MHP 2019 seçim kampanyasını daha çok Cumhur İttifakı ile şekillendirmiştir. “Beka için Milli Karar, Cumhur için İstikrar” sloganını kullanmıştır.

Üretken Belediyecilik belgesinde şu ifadeler yer almıştır:

- *Kent*
- *Milliyetçilik*
- *Üretken hizmet*
- *Proje*
- *Destek*
- *Bilgi*
- *İş*
- *Yeşil*
- *Katılım*
- *Yardım*

- *Doğal, kültürel*
- *Göç*

5.2.3. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 2019 Manifestosu Değerlendirilmesi (832 erkek aday – 50 kadın aday)

CHP ve İYİ Parti seçimlerde Millet İttifakı'nı oluşturmuş, CHP 12 büyükşehir ve 18 il belediyesi olmak üzere 30 ilde, İYİ Parti 9 büyükşehir ve 13 il belediyesi olmak üzere 22 ilde belediye başkanı adayı çıkarmıştır.

CHP, 2019 yerel seçim bildirgesinde “Martın Sonu Bahar” sloganını benimsemiştir.

CHP, 10 Şubat 2019'da yerel seçim bildirgesini açıklamıştır. 28 sayfadan oluşan bildiğe, “*Belediyelerimizden ve belediye başkanlarımızdan neler bekliyoruz? Nasıl kentlerde ve beldelerde yaşamak istiyoruz?*” sorularına cevap olarak hazırlanmıştır. Bildirgenin giriş bölümünü oluşturan ilk 3 sayfada, CHP'nin;

- i) Yerel Yönetim Anlayışı,
- ii) Yerel Ekonomik Kalkınma Politikası
- iii) Kent ve Çevre Politikasına bakış açıları ve Parti anlayışı açıklanmıştır.

Kalan son 25 sayfada “*Belediyecilik Halkın Derdine Derman Olmaktır*” sloganıyla yerel yönetimlere ilişkin partinin vaatlerine yer verilmiştir.

CHP 2019 yerel seçim bildirgesinde ele alınan başlıklar şunlardır:

- *Katılımcılık*
- *Ekonomi ve yoksullukla mücadele*
- *İmar planları*
- *Kentsel dönüşüm*
- *Afet yönetimi*
- *Atık yönetimi*
- *Sağlıklı içme suyuna erişim*
- *Tarımsal kalkınma*
- *Kadın, yaşlı, engelli*
- *Genç ve çocuklara yönelik hizmetler*
- *Mülteciler ve göç*
- *Toplumsal cinsiyet eşitliği*
- *Uyuşturucu ile mücadele*
- *Ulaşım hizmetleri*
- *Enerji verimliliği*
- *Akıllı belediye*

Bildirgede sağlık ve spor hizmetlerine geniş yer verildiği ve bu alanlarda vaatlerde bulunulduğu tespit edilmiştir. Bu hizmetler kapsamında toplam 179 vaat yer almaktadır. Örneğin, eğitim faaliyetleri, danışmanlık hizmetleri, teşvik edici seminerler ve kampanyalar dzenlemek, belediye bünyesinde sosyal hizmet binaları açmak, kreş, spor tesisi, çocuk oyun alanları, vb. sayılarını artırmak vaat edilmiştir.

Adil, Tarafsız ve Etkin Hizmet başlığı altında yoksul insanların ve dar gelirli kesimlerin, kamu hizmetlerinden mahrum kalmaması için çalışmalar yapılacağı vurgulanmıştır. Başta engelliler olmak üzere, kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve göçmenler gibi dezavantajlı kesimlerin yerel yönetim hizmetlerinden yeterince yararlanmasđ gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Adil ve Katılımcı Bütçe başlığı altında adil bütçe kullanımından, kadınların, gençlerin ve tüm dezavantajlı kesimlerin ihtiyaçlarına öncelik verilmesinden söz edilmiştir.

Doğal Tarım ve Kooperatifler başlığı altında kadınların ve gençlerin ürünlerini rahatlıkla satabilmelerini sağlayacak ortak alanlar oluşturulacadına vurgu yapılmıştır. Tüketiciye doğrudan satış amacıyla köylü pazarları kurulması; topluluk destekli tarımın desteklenmesi, tüketim kooperatifleri kurulması ve tarım ürünlerinin internette satışının desteklenmesi savunulmuştur.

Kentlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği başlığı altında, kadın erkek eşitliği anlayışı uyarınca yurttaş kadın ve kadın hakları çerçevesinde yazıldığı anlaşılan şu cümleler yer almıştır:

- Kadınların kent yönetimine aktif biçimde katılmalarını sağlamak için gereken tüm tedbirleri alacağız.
- Kentin mekânsal düzenlemelerinde kadınların özel gereksinimlerini göz önünde bulunduracağız.
- Belediyeler tarafından tüm kentlerde, kadınlara özel sağlık kuruluşları, kültür merkezleri, sđınma ve dayanışma evleri kuracağız. Bu hizmetlerin kentlerde eşit bir şekilde yaygınlaştırılmasına özen göstereceğiz.
- Belediyeler tarafından, çocuklu anne ve babaların faydalanabileceği kreşlerin kurulmasını sağlayacağız.
- Belediye yönetiminin oluşturulmasında ve belediye personelinin atanmasında, pozitif ayrımcılık ilkesi gereği, kadınlara öncelik vereceğiz.
- Ev hanımlarının, mahalle ölçeğinde projeler ve seminerler gerçekleştirmesini teşvik edeceğiz.
- Kadınların yaygın ve örgün eğitime katılımlarını artırmak için tüm tedbirleri alacağız
- Kadın istihdamını teşvik edeceğiz; bunun için meslek edindirme kursları dzenleyeceğiz.

Göç Sorununa Duyarlı Yerel Yönetimler başlığı altında göçmen çocukların eğitim ve öğretime hazırlanmasına; sosyal uyum ve göç travmaları konularında psikolojik destek sağlanmasına; kadınlara yönelik dil ve meslek eğitim kursları oluşturulmasına vurgu yapılmıştır.

31 Mart 2019 seçim bildirgelerinde yer alan stratejik hedefler “Güçlü Kadın, Güçlü Toplum” ve “Güçlü Kadın, Güçlü Çocuk” başlıkları üzerinde durulmuştur:

- Öncelik olarak belirlenen “Özgürlükler Cumhuriyeti’ni kurmak için diğer kırılgan kesimlerle birlikte kadının her türlü baskıcı ve ataerkil güç odaklarına karşı savunulması gerekliliği
- Kadın örgütlerinin ulusal ve yerel düzeyde karar alma süreçlerine dâhil edilmesi
- Kadın erkek eşitliğini yaşamın tüm alanlarında sağlamak için gereken yasal düzenlemelerin yapılması
- Baskıcı ataerkil anlayışla kararlılıkla mücadele edilmesi
- Eşit temsil, eşitlikçi yasalar
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bütçelemenin hem yerel yönetimlerde hem de genel bütçede zorunlu hale getirilmesi
- Kadınların yönetim kademelerinde daha geniş yer almaları için kamuda cinsiyet kotası, özel sektörde ise teşvik uygulamaları getirilmesi
- Her düzeyde eşit katılım
- Mahalli düzeyde kadın komisyonları kurulması; bu komisyonlara, belediye meclisi toplantılarına katılma hakkı tanınması
- Kent konseyleri kadın meclislerinin yaygınlaştırılıp güçlendirilmesi
- Kadınların sendikalara ve sivil toplum kuruluşlarına katılımını ve bu kuruluşların yönetimindeki etkinliklerini artırmak için teşvik uygulamalarının getirilmesi (s. 103).

CHP, Seçim Bildirgesi’nde toplumsal cinsiyet eşitliğine vurgu yapsa da kadının sorunları ve bu sorunların çözümlerine ait net bir politika ortaya koymamıştır. “Enflasyon, işsizlik, yoksulluk, gecekondulaşma, iç göç ve kan davaları” kavramları ön plandadır. CHP’nin 2019 yerel seçimleri için hazırladığı beyannamede, kadınların, gençlerin, tüm dezavantajlı grupların ihtiyaçlarını esas alarak oluşturulacak “adil bütçe kullanımı” yer almaktadır.

5.2.4. İyi Parti (İyi Parti) 2019 Manifestosu Değerlendirilmesi

İYİ Parti, 13 Şubat 2019'da açıkladığı 2019 Yerel Seçim Manifestosu'nda "Çünkü vakit geldi, İYİ Parti geliyor" sloganına yer vermiştir. 120 sayfadan oluşan manifestonun ilk 7 sayfası, Genel Başkan Meral Akşener'in kent yönetimlerinde İYİ Parti'nin gücüne vurgu yapan ant metniyle başlamaktadır. Manifestonun 9. sayfasından itibaren yerel yönetimlere ilişkin vaatlere yer verilmiştir.

İYİ Parti, yerel yönetimlere ilişkin 12 ana başlık altında toplam 95 vaatte bulunmuştur. Ana başlıklarda şu kavramlar yer almıştır:

- *Eşit hizmet*
- *Ortak akıl*
- *Şeffaf, etkin*
- *Kaliteli,*
- *İyi hizmet*
- *Sanat ve estetik, hızlı*
- *Üretken, ehil*
- *Kimsesizin kimsesi*
- *Bilim ve teknoloji*
- *İnsan odaklı sosyal belediyeçilik*
- *Katılımcı belediyeçilik*
- *Ekonomik kalkınmada etkin belediyeçilik*
- *Ulaşımında akılcı belediyeçilik*
- *Çevre dostu belediyeçilik*

'Kadınlar iyi olacak!' sloganıyla şu ifadeler kullanılmıştır:

- Kadınlarımız toplumsal hayatın her alanında söz sahibi olacaktır.
- KADIN EĞİTİM VE DANIŞMA MERKEZLERİ kurulacaktır.
- Kadınlarımıza, teknoloji ve mesleki alanlarda eğitim ve sertifika programları verilecektir.
- Hukuki, sosyal ve ekonomik menfaatleriyle ilgili yasal kurallar anlatılacaktır.
- Aile eğitimi, evlilik, çocuk eğitimi, madde bağımlılığı ile mücadele gibi konularda eğitim, bilgilendirme ve psikolojik danışma desteği de sunulacaktır.
- Yöresel sanatlarla ilgili kurslar, kadınlara özel spor salonları, yüzme havuzlarının bulunduğu kadın kulüpleri açılacaktır.
- Yeniden Umutla Yaşama Merhaba (YUVAM) Projesi hayata geçecektir.
- Şiddete uğramış ve devlet tarafından koruma altına alınmış kadınlarımızın barınma ve korunma ihtiyacı karşılanacaktır.

5.2.5. Halkın Demokrasi Partisi (HDP) Manifestosu Değerlendirilmesi (184 erkek aday - 50 kadın aday)

31 Mart 2019 Yerel Seçimleri'ne ilişkin HDP'in ana teması hak ve özgürlük kavramlarını odağa alacak şekilde oluşturulmuştur.

“Daha Çok Özgürlük, Daha Çok Hak ve Daha Çok Hayat” sloganıyla hareket etmişlerdir. Ayrıca HDP bu yerel seçimi bir demokrasi referandumu olarak görmüştür.

Bildirge yaşlılar, çocuklar, engelliler, kadınlar, gençler vb. dezavantajlı gruplara yönelik birçok olumlu ve önemli önerileriyle diğerlerine göre öne çıkmaktadır. Öte yandan mülteci konusuna onurlu yaşam temelinde ayrı bir başlık içerisinde yer verilmesi, bu bildirmede altı çizilmesi ve olumlanması gereken bir konu olarak ortaya çıkmıştır. HDP'nin, kentlerimizin birçoğunda en önemli konu başlıklarından biri haline gelen mülteciler konusundaki “birlikte, onurlu yaşam” politikasının, sahiplenilmesi ve yaygınlaştırılması gereken bir tutum olduğunu da belirtmek gerekir.

- *Farklılık, eşitlik, katılımcı demokrasi*
- *Anayasal vatandaşlık*
- *Sosyal adalet*
- *Özgürlük, cinsiyet eşitliği*
- *Barış, ekolojik denge*

HDP'nin sürdürülebilirliği, yerinden yönetimi, aynı zamanda demokratik, ekolojik ve kadın eksenli belediyecilik anlayışını benimsediğini söyleyebiliriz. Anadil hizmetleriyle, katılımcı belediyecilik anlayışıyla, alternatif yerel yönetimlerin mümkün olabileceğini vurgulamıştır. Aynı zamanda kadına yönelik şiddet ve cinsel tacizi, cezalandırılması gereken suçlar olarak tanımlamıştır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği, karar alma süreçlerine halkın katılımının etkinleştirilmesi, kültürel haklar, ekolojik değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması; kentsel-kamusal alanların korunması, yoksullukla mücadele ve herkes için güvenli bir çevrede yaşama hakkının tesis edilmesi gibi kritik hususlarda bildirmede sunulan politikalar şehir planlama meslek alanı ve halkçı yerel yönetim literatürü açısından olumlu bir içeriğe sahiptir ve geçmişte HDP yönetiminde olan yerel yönetimlerde sergilenen aksi yöndeki pratik ve deneyimlere ilişkin olarak da bir özeleştiri niteliğindedir. Bundan sonraki süreçte, kamuoyuna açıklanan bildirmede öne sürülen politikaların pratik karşılığını takip etmek gerekmektedir.

5.2.6. Saadet Partisi Seçim Beyanamesi (1.333 erkek aday – 39 kadın aday)

Saadet Partisi 26 Ocak 2019’da açıkladığı Yerel Yönetimler Bildirgesi’ni, “Dürüst Belediyecilik” sloganıyla oluşturmuştur. 46 sayfadan oluşan bildirgenin ilk 13 sayfasında Saadet Partisi belediyecilik anlayışı ve temel prensiplerine yer vermiştir. 10 başlıkta şu ifadeler yer almıştır:

- *Planlı ve programlı çalışacağız*
- *İşi ehline vereceğiz*
- *Yolsuzluk ve israfa geçit vermeyeceğiz*
- *Belediye mülküne sahip çıkacağız*
- *Partizanlık ve ayrımcılık yapmayacağız*
- *Kapımız herkese açık olacak*
- *Yerel ve kültürel değerleri koruyup zenginleştireceğiz*
- *Her işi doğru, hızlı ve estetik biçimde yapacağız*
- *Hesap verebilir ve şeffaf olacağız*
- *Halkımız ile bütünleşeceğiz*

Bildirgenin devamındaki 33 sayfada yerel yönetimlere ilişkin vaatlere yer verilmiştir.

5.2.7. TKP Yerel Yönetimler için İlkeler (122 erkek aday - 43 kadın aday)

TKP, 2019 yerel seçimleri için bir bildiri veya beyanname hazırlamamıştır. Ancak 24 Şubat 2019’da “Yerel Yönetimler İçin Komünist İlkeler” başlığı altında 12 maddelik temel ilkeler yayımlamıştır. Bu başlıklar şöyledir

- Komünistler için kendi ilkelerini hayata geçirecekleri her belediye düzene karşı Türkiye devrimine ulaşana kadar savunulması gereken bir mevzidir.
- Komünistler yerel yönetimlerde emekçi halkın refah ve mutluluğunu amaçlar.
- Emekçi halkın sağlıklı ve nitelikli barınma, ulaşım, eğitim, kültür ve dinlenme olanaklarına kavuşması için bütün olanaklar seferber edilir.
- Komünistlerin yerel yönetimlerde hâkim olması, ortaklaşmayı ve birlikteliği güçlendiren bir kültürün geliştirilmesi demektir.
- Komünistlerin yerel yönetimlerdeki çalışmaları uyuşturucu kullanımının yaygınlaşmasına karşı da bir bariyer olacaktır.
- Kadınların eşitliği ve özgürlüğü için olanaklar yaratılacaktır.
- Sağlıkın korunması ve geliştirilmesi için çalışmalar yürütülecektir.
- Tüketim ve üretim kooperatiflerinin kurulması emekçi halkın yaşamını kolaylaştıracaktır.
- Komünist belediyeler işçilere karşı patron gibi davranan bir “şirket” olmayacaktır.

- Komünistler, yerel yönetimlerde hizmet yalanıyla kabul ettirilen ve fakat sadece patronların kârını amaçlayan taşeron düzenine son verecektir.
- Komünistler yerel yönetimlerde ırkçılığa, dinciliğe ve mezhepçiliğe geçit vermeyecektir
- Yerel yönetimlerle gelecekte özgürlüğe ve eşitliğe dayalı toplum hayali arasında bağ kurulur.

5.2.8. Vatan Partisi'nin Yerel Seçim Bildirgesi (265 erkek aday - 64 kadın aday)

Vatan Partisi 3 Şubat 2019'da açıkladığı Yerel Seçim Bildirgesi'nde, "Tek Seçenek Vatan Partisi" sloganına yer vermiştir. 16 sayfadan oluşan bildirgenin ilk 3 sayfasında TBMM'de yer alan tüm partilere yönelik eleştiriler yapılmış; kalan 13 sayfada "Rant Değil Vatan için Tek Seçenek Vatan Partisi" söylemiyle yerel yönetimlere ilişkin vaatlere yer verilmiştir. Vatan Partisi'nin seçim bildirgesindeki yerel yönetimlere ilişkin vaatleri 12 ana başlık altında toplanmıştır:

- *Milli kent: Önce bağımsızlık*
- *Demokratik kent: Halk meclisleriyle yönetim*
- *Üretken kent: Üretici baş tacı*
- *İnsancıl kent: Önce vatandaş*
- *Toplumcu kent: Önce dayanışma, önce elbirliği*
- *Özgür kent: Söz halkın*
- *Çağdaş kent: Önce aydınlanma*
- *Doğal kent: Önce yeşil, önce mavi*
- *Güzel kent: Sanatçının güzel eli*
- *Kadıncıl kent: Kadınlar önde*
- *Çocuğun ve gençliğin kenti: Geleceğimize güvence*
- *Engelsiz kent: Engellilere özen*

Bildirgedeki vaatlerin, mevcut uygulamalara yönelik eleştirilerin ardından geliştirildiği ayrıca dikkat çekmektedir.

5.2.9. Demokratik Sol Parti (DSP) Yerel Yönetimler Bildirgesi (355 erkek aday - 64 kadın aday)

Demokratik Sol Parti (DSP) 25 Şubat 2019'da açıkladığı Yerel Yönetimler Bildirgesi'nde, "Ne Ezilen Ne Ezen, İnsanca Hakça Bir Düzen" sloganına yer vermiştir.

"Cumhuriyet Kentleri Geleceğin Medeniyet Ufkundan Yeni Bir Güneş Gibi Doğacaktır!" söylemiyle "Cumhuriyet kent Projesi'nin ideal bir kent yönetim projesi olduğu vurgusu yapılmıştır. Cumhuriyet Kent Projesi, "Atatürk'ün başlattığı Anadolu Uygarlığı Projesi'ni geliştirme, yeniden hayata geçirme ve ilelebet payidar kılma projesi" olarak tanımlamıştır.

Mecliste milletvekili olmayan ama yerel seçimlerde aday gösteren partiler için yapılan incelemede **Büyük Birlik Partisi, Demokrat Parti ve Bağımsız Türkiye Partisi** için resmi siteleri üzerinden bildirme araması yapılmış fakat herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. 31 Mart 2019 Yerel Seçimleri'nde BBP 342 erkek ve 13 kadın aday, DP 305 erkek ve 39 kadın aday, BTP 868 erkek ve 187 kadın aday göstermiştir.

Bölüm Genel Değerlendirmesi

Partilerin seçim beyannamelerini incelediğimizde, eşitlik ve adalet gibi kavramlar olmakla birlikte cinsiyet eşitliğine dair az sayıda ifade bulunduğu tespit edilmiştir. Kadın konusu ve kadın politikaları sözde yer almasına karşın tüzük ve programlarında cinsiyet kotası olan partilerde bile bunun olmadığını söyleyebiliriz. Kadın politikaları aynı zamanda aile, çocuk ve yaşlı bakım hizmetleri üzerinden kısıtlanmaktadır. Yerel yönetim bildireleri daha çok kadın söylemine yer verilmelidir.

6. PROJE KAPSAMINDA YAPILAN MÜLAKATLAR

SANCAKTEPE BELEDİYE BAŞKANI ŞEYMA DÖĞÜCÜ:

“Kadın belediye başkanı olmak kafalardaki duvarları kırmak açısından çok önemli”

- ***Türkiye’de 1930 yılından bu yana, yani 89 yıldır belediye başkanı seçilen erkek sayısı 31 binken, kadın belediye başkanı sadece 119. Bu size ne hissettiriyor ve nedenlerini nasıl sıralarsınız?***

Tabii hiç iç açıcı duygular hissettirmiyor. Ama siyasetin tarihsel akşını düşündüğümüzde ben bunu doğal görüyorum. Çünkü siyaset daha çok erkeklerle başlatılmış. Yöneticilik sanki onların mesleğiymiş gibi. Bu sadece Türkiye değil, dünya siyasetinde de aynı şekilde devam etmiş. Bu bana söyle hissettiriyor: Bir dünyadasınız hem bir taraftan görev yapıyorsunuz hem de bir taraftan bir şeyler için mücadele ediyorsunuz. Buna savaş demiyorum ben, tatlı bir rekabet. Çünkü artık günümüzün kadın erkek ayrımından daha çok bu işi kim daha iyi yapabilir’e doğru giden bir süreç var. Bu da kadınların eğitim hayatına atılması, orada gösterilen başarılarla, iş hayatına atılması, sosyal hayata atılması, bunlarla gelen ve artan bir dönüm noktası. Ben kendi partim adına da söylemek istiyorum. Biz kadınlarımızın siyasette daha fazla bulunmasını destekledik, desteklemeye devam ediyoruz. Bizim genel başkanımız, liderimiz de bizlerin önünde, bizlere çok destektir. Ondan aldığımız güçle başladık.

Ama biliyorsunuz bir kapıyı araladığınız zaman, artık oradan geçişler başlar. Sonra liyakat gelir. O işi yapabilir mi yapamaz mı noktası oluşur. İnşallah biz cinsiyet ayrımı olmadan, kadın ve erkek ayrımı olmadan her alanda konusunda iyi olanların başarılı olmasını, iş başında olmasını önemsiyoruz. Siyaset başka, vekillik, siyasi parti çalışması, sosyal çalışmalar bunun dışında ama belediye başkanlığı biraz daha erkeksi meslek olarak görülüyor. Bunu da itiraf etmemiz lazım. Başarılı belediye başkanları olarak, yaptığımız işte başarı sağlayarak, haklarımızın teveccühünü kazanarak, engelleri aşacağımıza inanıyoruz.

- ***Belediye başkanlığına aday olma sürecinizde önünüze çıkarılan engeller nelerdi?***

Belediye başkan adayı olarak ismimiz açıklandıktan sonra seçim çalışmaların başladığımızda daha çok duyduğumuz, “Kadından belediye başkanı olur mu?” cümlesiydi. Alışılmamış bir durum, onlara da hak vermek lazım. Daha çok bizim sosyal alanlarımız biliyorsunuz, cenazelerimize, camilerimiz veya cemevlerimizdeki törenlere daha çok erkek belediye başkanları katılmış. Ama biz adaylık sürecinde ‘Bu işin kadını erkeği olmaz’ diyerek kahvehanelere de lokallere de girdik, cenazelere de gittik, sivil toplum kuruluşlarının her türlüleriyle diyalogumuzu çok rahat kurabildik. İlk etapta adeta bir bariyermiş, engelmış, duvarmış gibi olan bu kadın olma meselesi, inanın sürecin sonuna doğru avantaja dönüştü. Çünkü kadınların iletişimde, sosyal anlamda kabullenilmesinde aslında bir sorun yok. Sadece bizim kafalarımızda belli kalıplar var, duvarlar var. O duvarların ötesinde olduğunuzu gösterdiğinizde kabulleniliyor.

Ben adaylık sürecimde bunun avantajını yaşadım. Belki bir anneye olan saygıdan, belki bir ablaya olan güvenden gençlerimizden çok destek aldım. Kadınlar da çok destekledi. Farklı bir partiye oy verse bile ‘Kadın aday olduğunuz için size oy vereceğim’ diyen birçok kadınımla tanıştık. Görüşmelerimiz hala devam ediyor.

Sosyal sınıfların her birine ayrı ayrı ulaşabildik. Alt gelir sınıfında olan vatandaşlarımıza gittik, sofralarına misafir olduk. Onlarla kucaklaşmayı sağladık. Siteler kısmı dediğimiz farklı kesimlere veya beyaz yakalı arkadaşlarımıza da yapmayı düşündüğümüz projeleri anlattık. Size şöyle bakıyorlar: ‘Bu işi bu kadın yapabilir’ dediği anda iş bitiyor. Biz de kendimizi, yapabileceklerimizi anlattık. Ve avantaj olduğuna inanıyorum. Çünkü Sancaktepe’de kıran kırana bir mücadele oldu ve bugün olduğum yerden anlıyorum ki halkımız kadın veya erkek olduğumuza bakmayıp bu işi yapabilir dediğine oy verdi.

- ***Belediye başkanının kadın ya da erkek olması verilecek hizmet açısından bir şeyi değiştirir mi sizce? Bugüne kadar çoğunlukla erkeklerin kazandığını göz önüne alırsak, kadınlara verilen hizmetlerde ne kadar geri kaldık?***

Kadın belediye başkanı olmanın şöyle bir özelliği var: Türkiye’de olsun, dünyada olsun kafalardaki duvarları kırabilme anlamında önemi var. Çünkü kadınlar bu işi yapamaz bakışını kırmak lazım. Bunun kadını erkeği yok, liyakati olan herkes bu işi yapabilmeli. Bunu oturtabiliriz. Ben o anlamda genç kızlarımıza, biz de bu işi yapabiliriz bakış açısını kazandırdığımız için çok mutluyum. Çünkü aday olarak geldiğim ilk gün küçücük bir kızımızın bana bakarak ‘Ben de başkan olacağım’ demesini hiç unutmuyorum. Bu çok önemli. Yani çocuklarımızın ülkeye hizmet edebilecekleri her türlü alanın kadın erkek fark etmeden açık olması gerektiğine inanıyorum. O yüzden kadınların bu makamlarda başarılı olması çok önemli.

İZMİT BELEDİYE BAŞKANI FATMA KAPLAN HÜRRİYET:

“Kadın hassasiyeti kentleri şekillendirmede çok büyük artı sağlar”

- ***Türkiye’de 1930 yılından bu yana, yani 89 yıldır belediye başkanı seçilen erkek sayısı 31 bin, kadın belediye başkanı sadece 119. Bu size ne hissettiriyor ve nedenlerini nasıl sıralarsınız?***

Kadınların önündeki siyaset yapma engellerinin mutlaka sayısal oranlamalarda etkisi var. Hem toplumun biçtiği roller nedeniyle kadınların ne yazık ki bazı duvarlara, rollere hapsedilmesi, kadını gerek çalışma hayatından gerek siyasi hayattan gerek sosyal hayattan kopartan etkenler. Mesela, annelik rolü, aile içerisinde eş olma rolü... Toplumun dayattığı bazı ‘Kadınsın otur evde, ne işin var, kadın siyaset mi yapar canım’ gibi yaklaşımlarla, bir engelleme söz konusu. Tabii ki ekonomik bağımsızlık çok çok önemli. Çünkü siyaset en nihayetinde bağımsızlığı gerektiren ve para gerektiren bir iş. Dolayısıyla kadınların bir ekonomik bağımsızlığı olmalı. Bir yandan siyasetle uğraşacak, bir yandan çocuk büyütecek ya da kariyer yapacak, bunlar kolay şeyler değil. Zaman gerektiren, emek gerektiren şeyler. Bunların mutlaka etkisi var.

Sonra bütün bunların kadının cesaretini kıran psikolojik etkisi de var. ‘Siyasete girsem de başarılı olamam, yarıda kalırım’ diye düşünmesini sağlıyor. Bir de erkek egemen bir alan ne yazık ki siyaset. O alanda mücadele etmek hiç kolay bir şey değil. Türkiye gibi bir yerde hiç kolay değil.

Eğitimin durumunu, ekonomiyi, çalışma hayatındaki ve temsil noktasındaki kadın oranlarını, göz önüne alırsak hepsinin ne yazık ki bu sayıları etkilediğini görüyoruz. Ve bu bir kadın başkan, geçmişte de kadın milletvekilliği yapmış bir kadın olarak beni üzüyor. Daha çok hemcinsimin temsil alanlarında olmasını isterim. Kamuda, siyasette, her yerde kadın olsun, kadın naifliği olsun, kadın bakış açısı olsun, kadın ruhu olsun. Kadının becerisi, hassasiyeti her şeye iyi geliyor, emin olun. Ve gülümsetiyor insanları. Bu önemli bir farklılık. Bir de birbirimize kadın olarak destek çıkmamız lazım. Eğer ben bir noktaya geldiysem arkamdan başka bir kadını çekmem, onu güçlendirmem, yolunu açmak için ona adım atmam lazım. Ben elimden geldiği kadar kendi mecramda yapmaya gayret ediyorum. Bir kişiye bile faydamız oluyorsa ne mutlu bize.

- ***Belediye başkanlığına aday olma sürecinizde önünüze çıkarılan engeller nelerdi?***

Valla ben öyle çok engelle karşılaşmadım. Benim için rahat oldu. Nasıl rahat oldu; zaten milletvekilliydim. Ve milletvekili dönemimi çok aktif geçirdim. Bundan kaynaklı olarak toplumun bana karşı ciddi bir hassasiyeti ve talebi vardı, aday olmamla ilgili. Genel Merkez de bizi buraya layık gördü. Ve aday yapıldım. Çalışma sürecinde de kampanya sürecinde de gerçekten kentten de parti çevresinden de ittifak partilerinden de çok destek aldım. Zorlukları tabii ki var, her işin zorlukları var. Kadın olarak tabii ki az önce de bahsettiğimiz sıkıntıların yarattığı engeller oluyor ama ben bu dönem ciddi bir sıkıntıyla karşılaşmadım.

- ***Belediye başkanının kadın ya da erkek olması verilecek hizmet açısından bir şeyi değiştirir mi sizce? Bugüne kadar çoğunlukla erkeklerin kazandığını göz önüne alırsak, kadınlara verilen hizmetlerde ne kadar geri kaldık?***

Tabii ki kadın hassasiyeti kentleri şekillendirmede çok büyük artı sağlar. Kadın detaycıdır. Hem de bütüncül planlamada çok daha yetenekli olduğunu düşünüyorum. Anne hassasiyeti ve kadın olma hassasiyeti, örneğin bir mekânsal tasarımda bile estetik bakış, renkleri daha yoğun kullanma açısından fark yaratır. Sonuçta kadın olarak kentleri yoğun kullanıyoruz. Parkı biz kullanıyoruz, pazarı biz kullanıyoruz. Çocuğu gezdirmeye çıkarırken, okula götürürken yolu, kaldırımını, birçok şeyi biz daha fazla kullanıyoruz. Ergonomik mı, kullanışlı mı, doğru planlanmış mı, bunları daha iyi görebiliyoruz.

Şöyle söyleyeyim: Örneğin bir otopark planlıyorsunuz. O otoparkı günün her saati kadının rahatlıkla kullanabilmesi, kadın açısından çok önemli bir ayrıntı. Bazılarında kör nokta oluyor. Ve bir süre sonra orada kadın tacize uğruyor, hırsızlık olayları oluyor. İşin içine kadın hassasiyeti girdiğinde bunlar da düşünülüyor. Daha aydınlık, daha güvenli sokaklar da böyle.

Daha aydınlık, daha güvenli sokaklar da böyle. Karanlık olmasın, günün her saatinde sokaklarda gezebileyim. Daha rahat kullanabileyim. Daha elverişli olsun. İşte bir pazar yeri yapıyorsunuz, kadınlar için mesafenin kısa olması, yürüyerek ya da arabayla rahat ulaşılması, dönüşte poşetleri, aynı zamanda belki bebek arabası ya da elinden tuttuğu çocuğuyla rahat yürüyebilmesi düşünülmeli. Bunları bir erkek belediye başkanı düşünmeyebilir.

Bizler kadın olarak bu tür detaylara kadar girdiğimiz için çok daha farklı kentler yaratabiliriz. Bir de yönettiğiniz kenti anne gözüyle bakıyorsunuz. Bunu vatandaşın lehine kullanıyorsunuz. Zaman zaman erkeklerle ayrıştığımız bu duygu durumu olabilir. Bu hassasiyet olabilir diye düşünüyorum.

Cesur olmak gerekiyor, niyetine girdikten sonra başarılamayacak hiçbir şey yok. Cesur ve kararlı olduktan sonra imkânsızlıklardan bile bazen imkânlar yaratılabilir. Yani ben 17 yaşında geldiğim bu kentin önce milletvekili oldum. Sonra belediye başkanı oldum. Çok çalıştık, çok çabaladık, çok emek verdik. Olmaz diye bir şey yok. Her şey mümkün, o mümkünü yaratacak olan biz kadınıdır. Daha fazla var olmak, daha cesur olmaktan geçiyor. Daha çok siyasetle ilgilenmekten geçiyor. Daha çok halkın içinde, hayatın içinde olmaktan geçiyor ve kadın olarak birbirimize destek olmaktan geçiyor.

BEYKOZ GÖZTEPE MAHALLE MUHTARI ARZU KUŞDİLİ:

“Kadınlar mahalledeki sorunların daha çok farkındalar”

- ***Türkiye’de 50.292 muhtar bulunuyor. Kadın muhtar sayısı ise sadece 1071. Bu size ne hissettiriyor ve sizce nedenleri neler?***

Birçok gelişmiş ülkeden daha önce Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ümüz sayesinde kadınlar olarak haklarımıza kavuşmuş olmamıza rağmen günümüzde baktığımız zaman özellikle muhtarlık kurumunda temsil oranımızın %2’de olması çok üzücü. Tabii ki geçmiş dönemde bu oranın daha düşük olduğunu düşünürsek bu seçimlerde %45 oranında artmış olduğunu görmek sevindirici.

- ***Muhtarlığa aday olma sürecinizde önünüze çıkarılan engeller nelerdi?***

Kişisel olarak karşıma çok engel çıkmadı. Çünkü hem ailem bana hem ben kendime çok inanmıştık. Muhtar olmanın gerekliliğine çok inandığım için çok rahat bir kampanya süreci yürüttüm.

Sonrasında seçilince mutlu oldum. Fakat maalesef birçok kadın bu kadar şanslı değil, birçok olumsuzlukla karşı karşıya kalabiliyorlar. Bunların başında haksız rekabet, erkek baskısı geliyor. Bunlar kadınların daha çekimser yaklaşmasına, hatta çekilmesine neden olabiliyor.

- ***Muhtarın kadın ya da erkek olması verilecek hizmet açısından bir şeyi değiştirir mi sizce?***

Kadın olması daha avantajlı diye düşünüyorum. Erkekler buna katılmayacaktır fakat kadınların mahallede yaşıyor olması, birebir yaşadığı ortamla ilgili kararları verecek olması, bence daha önemli. Çünkü kadınlar mahallede hangi sorunların gün yüzünde olduğunun, ne kadar hayatı etkilediğinin daha çok farkındalar.

- ***Muhtarlık hizmetlerinde kadınların hassas ve dikkatli olduğu ama erkeklerin görmediği alanlar hangileridir; bugüne kadar çoğunlukla erkeklerin kazandığını göz önüne alırsak, kadınlara verilen hizmetlerde ne kadar geri kaldık?***

Mahallede yaşayanların kadın olduğunu düşünürsek aslında kadının muhtar olması bakış açısı bakımından daha önemli gibi geliyor bana. Tabii ki erkek muhtarlarımız da mahallenin eksiklerini kendi bakış açılarıyla yapabildikleri kadar düzenlemeye çalışıyorlar fakat kadınlar bu konuda bence daha hassas. Ülkemiz açısından baktığımızda kadın temsilinin bu kadar az olduğunu düşünürsek, gerçekten de çok büyük kayıplar olduğunu düşünüyorum.

Ülkemizi bir kuş olarak varsayalım ve bu kuşun uçuşunu hayal edelim, bir kanadı erkekler, bir kanadı kadınlar olsun... Sadece erkeklerin kanat çırpması ile yükselebileceğimizi düşünmek çok büyük bir cehalet olur. Çünkü eşit oranda temsille kadınların da güçlü kanat çırpmasıyla çok daha yükseklere ve olması gereken yerlere çıkacağını düşünüyorum ülkemizin.

- ***Kadın muhtar olmanın zorlukları neler? Avantajları neler?***

Kadın muhtar olmanın zorlukları, insanlar size önyargıyla bakıyorlar. Bu nedenle maalesef dezavantajla başlamış oluyorsunuz göreve. O nedenle de tabii ki insanların bakış açılarını değiştirmeleri gerekiyor. Bakış açılarını değiştiremedikleri zaman size yetersizmişsiniz ya da bu işi yapamıyormuşsunuz gibi bakıyorlar. Bu sizin kendinize olan güveninizi belli noktalarda kırabilir. Ama kırılmaması için belki daha cesur durmamız gerekiyor. Ve bu işi gerçekten hakkıyla layıkıyla yapabileceğimizi herkese göstermemiz...

- ***Seçilmiş bir kadın olarak daha fazla kadının, hatta eşit oranda kadının muhtar seçilebilmesi için önerileriniz neler?***

Kadın muhtar olmanın zorlukları, insanlar size önyargıyla bakıyorlar. Bu nedenle maalesef dezavantajla başlamış oluyorsunuz göreve. O nedenle de tabii ki insanların bakış açılarını değiştirmeleri gerekiyor. Bakış açılarını değiştiremedikleri zaman size yetersizmişsiniz ya da bu işi yapamıyormuşsunuz gibi bakıyorlar. Bu sizin kendinize olan güveninizi belli noktalarda kırabilir. Ama kırılmaması için belki daha cesur durmamız gerekiyor. Ve bu işi gerçekten hakkıyla layıkıyla yapabileceğimizi herkese göstermemiz...

BEYKOZ KAVACIK MAHALLESİ MUHTARI YASEMİN ŞAHİN:

“Muhtarlıktan çekil, dizlerine sıkacağız, diye tehditler aldım”

- ***Türkiye’de 50.292 muhtar bulunuyor. Kadın muhtar sayısı ise sadece 1071. Bu size ne hissettiriyor ve sizce nedenleri neler?***

Kadınlarımızın ayakları üzerinde dik durması gerektiğine inanıyorum. Kadınlarımız daha lider, daha öncü, daha kuvvetli, daha dik duruşları olduğu sürece belli bir yerde olacaklardır.

- ***Muhtarlığa aday olma sürecinizde önünüze çıkarılan engeller nelerdi?***

Seçim aşamasında afiş asma gibi şansımız yoktu, broşür dağıtıyorduk. Afişlerimizin üzerine erkek muhtar adayları afişlerini yapıştırıyor, asıyordu. Tehdit edildim, ‘Muhtarlıktan çekilin, dizlerinize sıkacağız, ayaklarınızdan vuracağız’ gibi tehditler aldım. Ama hiçbir zaman yılmadım, önüme baktım ve muhtar oldum.

- ***Muhtarın kadın ya da erkek olması verilecek hizmet açısından bir şeyi değiştirir mi sizce?***

Değiştirmemeli, değiştirmiyor.

- ***Muhtarlık hizmetlerinde kadınların hassas ve dikkatli olduğu ama erkeklerin görmediği alanlar hangileridir; bugüne kadar çoğunlukla erkeklerin kazandığını göz önüne alırsak, kadınlara verilen hizmetlerde ne kadar geri kaldık?***

Erkekler kusura bakmasın ama ilk önce imarla, emlakla ilgileniyorlar. Kadınlar daha anaç oluyor. Özellikle anneyse olaylara daha bir farklı bakıyor. Her zaman kadınlarımızın yanında oluyor. Erkekti, kadındı hiç ayırt etmiyor. Olaylara daha bir bilinçli bakıyor. Kadınlarımızın muhtar olmasını ben istiyorum”.

- ***Kadın muhtar olmanın zorlukları neler? Avantajları neler?***

Beyler bazen silahla muhtarlıklarımıza geliyor. Tehdit alabiliyoruz. Böyle ters davranıyorlar, fevri hareketlerde bulanabiliyorlar. Kadınlarımızı tehdit ederek, yaptırım gücü kullanacaklarını sanıyorlar. Ama kadınlarımız kesinlikle buna izin vermiyor. Zor kısımları var. Ama keyifli yanları da var tabii. Çok güzel şeyler yapıyoruz. Anneyiz, çocuklarımızı büyütüyoruz. Evde işlerimizi yapıyoruz. Hiçbir şeyden korkmuyoruz. Mücadele bizim için vazgeçilmez. Sonuçta çok güzel şeyler oluyor. Keyif alıyorum.

- ***Seçilmiş bir kadın olarak daha fazla kadının, hatta eşit oranda kadının muhtar seçilebilmesi için önerileriniz neler?***

Kadınlarımızın toplum içinde çok yer alması gerekiyor. Toplantılara katılmalarını desteklerim. Olmaları da lazım. Hiçbir zaman yenilgi hissetmesinler, her topluma girsinler. Kadınlar güçlüdür, bütün işlerin üstesinden de geliriz. Ben gençlerimize, kadınlarımıza özellikle muhtar olmalarını öneriyorum.

SULTANGAZİ CUMHURİYET MAHALLESİ MUHTARI ÇİĞDEM ÖZKAN:

“Elinizin hamuruyla erkek işine kalkışmayın, dediler”

- ***Türkiye’de 50.292 muhtar bulunuyor. Kadın muhtar sayısı ise sadece 1071. Bu size ne hissettiriyor ve sizce nedenleri neler?***

Bir kadın olarak rakamın bu kadar düşük seviyelerde kalması beni ciddi anlamda üzüyor. Bana göre kadınlarımız yılmamalı, mücadele etmeli tüm engelleri aşabilmeli ve bu doğrultuda yolumuza devam etmeliyiz. Giderek sayımızı daha da arttırmak için ciddi bir çaba sarf etmemiz gerekiyor. Bu da biz kadınların el ele vererek, birbirimize destek olmamızla gerçekleşir. Halkımızın nabzını yerinde gözlemleyerek yolumuza devam etmeliyiz.

- ***Muhtarlığa aday olma sürecinizde önünüze çıkarılan engeller nelerdi?***

Kadın olarak çok büyük engellerle karşılaştım. Önüm kesildi. Kadın olduğum için 'Elinizin hamuruyla erkek işine kalkışmayın' dendi. Fakat yılmadım. Tüm engelleri aşmayı başardım. Ve bugün bir kadın muhtar olarak görevime devam ediyorum. Kadınların hangi zorlukla karşılaşırlarsa karşılaşınsınlar asla yılmaması gerektiğini düşünüyorum.

- ***Muhtarın kadın ya da erkek olması verilecek hizmet açısından bir şeyi değiştirir mi sizce?***

Kesinlikle bunu net olarak şu anki görevimde fark ediyorum. Kadın olmam sebebiyle ve muhtarlıklara işi düşen kişilerin kadın olması sebebiyle çok şeyin fark ettiğini düşünüyorum. Tüm erkeklerimiz sabah çıkıyor ve işine gidiyor. Evde kalan kadınlarımız ve çocuklarımız dolayısıyla evin içerisinde dışarda bir sorunla karşılaştıklarında bunu bir kadına rahat bir şekilde ifade edebiliyorlar. Dolayısıyla benim şahsi görüşüm, muhtarlarımızın kadın olması gerekiyor.

- ***Muhtarlık hizmetlerinde kadınların hassas ve dikkatli olduğu ama erkeklerin görmediği alanlar hangileridir; bugüne kadar çoğunlukla erkeklerin kazandığını göz önüne alırsak, kadınlara verilen hizmetlerde ne kadar geri kaldık?***

Kadınlara verilen hizmetlerde mahallemizde çok eksiklerimiz var. Ben muhtar olduktan sonra mahallemde durumu kötü olan ailelerimizin sünnet olmamış çocuklarını bir araya toplayarak iş adamları derneğimizin verdiği destekle sünnet ettirerek mahallemizdeki kadınlarımızın ve kadın muhtar oluşumuzun anaçlığını ortaya koymuş oldum. Çünkü erkekleri kadınlardan ayıran unsur anne oluşu. Muhtarlıkta insanlar sorunlarını çok net anlatabildiğinde, mutlu bir şekilde çıkıp gidebiliyor. Kendisine hem muhtar hem bir dert ortağı olduğumu düşünüyorum.

Erkekten bizi ayıran bu; annelik duygumuzu her kurumda, nerede olursak olalım ortaya koyabilmemiz. Kadınlarımızın bu sebeple daha duyarlı, daha bilinçli bir şekilde aday olup sayımızı artırmasını talep ediyorum. Ümit ediyorum.

- ***Kadın muhtar olmanın zorlukları neler? Avantajları neler?***

Zorlukları tabii ki var. Ciddi anlamda kadın oluşumuzdan kaynaklı birçok zorlukla karşılaşıyorum. Fakat başında da belirttiğim gibi kadın olarak açamayacağımız kapı, mücadelesini veremeyeceğimiz hiçbir şey yok.

Ben öyle düşünüyorum. Ve gittiğim tüm kurumlarda karşılaştığım tüm zorlukları da çok rahat bir şekilde aşabiliyorum. Ve talep ettiğim şeyleri de sonuçlandırabiliyorum. Bu da kadının gücü olsa gerek.

- ***Seçilmiş bir kadın olarak daha fazla kadının, hatta eşit oranda kadının muhtar seçilebilmesi için önerileriniz neler?***

Dokunmak, insana dokunmak, ben seçimi tüm evlerin içerisine girerek, bireylere birer birer dokunarak ve onları anlayıp onların sorunlarını dinleyip, yanıtlar vererek başardığıma inanıyorum. Bu nedenle herkese kadınlarımıza dokunarak, anlayarak, sevgiyle yaklaşmasını öneriyorum. Böyle olursa, birlikte başaramayacağımız hiçbir şey yok. Ve tüm kadınlarımıza buradan sesleniyorum, seslenmek istiyorum. Kadınlarımız duyarlı davranarak, hiçbir şeyden çekinmeden, hiçbir şeyden yılmadan adaylıklarını koyarak, sonuna kadar mücadele ederek yollarına devam etsinler. Hiçbir şeyden vazgeçmesinler.

Belediye Meclis Üyeleriyle Yapılan Mülakat Çalışması

ÜMRANIYE BELEDİYESİ MECLİS ÜYESİ AYSUN ŞENGÜL:

“Ümraniye'nin ilk kadın belediye başkan adayım”

- ***Belediye meclis üyeliğine aday olma sürecinde önünüze çıkan engeller nelerdi?***

Aslında belediye meclis üyeliği adaylığından önce Ümraniye'de belediye başkanı aday adaylığı süreci yaşadım. Ümraniye'nin bugüne kadar aday olmuş ilk kadın belediye başkan adayım. Bir kadın olarak öncelikle bir kadının belediye başkanı adayı olabileceğini kanıtlamak zorunda kaldım. Daha sonrasında diğer adaylarla birlikte kampanya sürecine devam edebildim. Ne yazık ki ülkemizde özellikle yerel yönetimlerde ataerkil bir siyaset anlayışı görülüyor. Biz kadınlar olarak ne yazık ki ataerkil yürütülen bu süreçlerde kahvehanelerde, otel lobilerinde siyaset yapma imkânımız çok fazla olmuyor. O nedenle de bizim daha fazla halkla iç içe adaylık süreci yürütmemiz gerekiyor. Kadınlar olarak bizim kadın dernekleri ve özellikle partilerimiz tarafından kampanya sürecinde desteklenmemiz gerekiyor. Daha fazla destek almalıyız. Geleneksel toplumlarda kadınların demokrasi sürecine katılmaları ne yazık ki çok zor. Her ne kadar cinsiyet kotasından bahsedilse de bunlar gerçekte çok fazla uygulanmıyor. Yerel seçimlerde kadınları listelerin seçilebilir kısımlarından ziyade cinsiyet kotasına uygun yerlere yerleştirmeye çalışıyorlar. Bir kadın olarak kampanya sürecinde gerçekten büyük sıkıntılar yaşadım.

- ***Belediye meclisinde daha fazla kadın olması, verilecek hizmet açısından neleri değiştirir sizce?***

Pek çok şeyi değiştirir. Her şeyden önce kadının toplum içindeki sorunlarını çözmemiz gerekiyor. Ben bu adaylık sürecinde insanlarla görüşürken, kampanyalar hazırken hep şöyle dedim: Bir kadını mutlu ederseniz, bir aile mutlu olur, çocuklar mutlu olur, yerel yönetimler mutlu olur, mahalledeki insanlar mutlu olur ve Türkiye mutlu olur! Kampanyamı bu şekilde yapmaya çalıştım.

Öncelikle kadınlara ulaşmak, kadınların sorunlarını çözmek... Bir kadının en önemli görevi budur, diye düşünüyorum. Erkekler bunu yapamıyorlar mı? Tabii ki yapıyorlar. Ama şunu söylemek zorundayım: Erkekler genelde belediyelerden neler istediklerini çok iyi biliyorlar. Yapmak istediklerini çok rahatlıkla evlerinin dışına çıkararak, belediyeye giderek halledebiliyorlar. Fakat kadınların ne yazık ki böyle bir şansları yok. Kadınlar en başta ne istediklerini ne istemeleri gerektiğini bilmiyorlar. Evlerinden dışarıya çıkamıyorlar, belediyeye gidemiyorlar. Biz seçilmiş kadınlar, erkeklerden çok daha fazla dışarıya çıkararak, samimiyetimizle evlere gidip kapıları çalıp öncelikle kadınların neler istemeleri gerektiğini, belediyenin onlar için neler yapabileceğini anlatmalıyız.

Kadınların isteklerini almamız belediye meclislerine taşımamız ve sorunlarını çözmemiz gerekiyor. Dediğim gibi bir kadını mutlu ettiğimizde onun çocuklarını, ailesini ve akabinde de toplumu mutlu edebiliriz. Kadının bu nedenle yerel siyasetteki önemi çok büyüktür.

- ***Sizce belediye hizmetlerinde kadınların hassas ve dikkatli olduğu ama erkeklerin göremediği alanlar hangileridir?***

Kadınlar çok güçlüdür. Fiziksel açıdan bahsetmiyorum. Tabii ki fiziksel olarak da güçlü olabilirler, güçlerini geliştirebilirler. Ama bir kadın, kadın olarak çok daha güçlüdür. Kadın üzerine düşen görevi layıkıyla yapmak zorunda hisseder kendini. Verdiği sözleri, vaatlerini asla unutmaz. Er geç bunların peşinde koşturur ve çözüme ulaştırır. O nedenle kadınlar çok daha güvenilir diye düşünüyorum ben ve bu güven nedeniyle de erkeklerden çok daha başarılı olabiliyorlar.

- ***Seçilmiş bir kadın olarak daha fazla kadının, hatta eşit oranda kadının belediye meclislerine girebilmesi için önerileriniz neler?***

Hepimizin bildiği gibi siyasi anlamda yönetimlere girebilmek, siyasi olarak bir yerlere gelebilmek için listelerde bir cinsiyet kotası vardır. Cinsiyet kotası çok uzun süredir olan bir şey.

Fakat ne yazık ki kadınlar ve erkekler bunu hep kadın kotası olarak söylüyorlar. Aslında bu bir kadın kotası değil, cinsiyet kotası. Cinsiyet kotası demek, eşit, adaletli bir sistem yaratmak demektir. Türkiye şartlarında %50 oranında kadın vardır. Fakat temsilde ne yazık ki kadınlar sadece birtakım listeleri doldurmak, birtakım açıkları gidermek için kullanılıyorlar. Özellikle erkek adayların kadınlara ulaşmak için kadınları kullanmaları benim bu süreçte gördüğüm ve çok üzüldüğüm bir durum. Kadınları listelere doldurmak için kullanıyorlar fakat kadınların yönetme haklarını kadınlara teslim edemiyorlar. Biz bu hakkı almak zorundayız. Bu eşitliği sağlamak zorundayız. Tabii ki kadınların bu süreci çok zor. Eğitimle ilgili sıkıntılarımız var. Geleneksel olarak bir ataerkil arenada savaşmak zorundayız. Kadınların bazı geleneksel görevleri nedeniyle, eve, ailesine, eşine çok daha fazla zaman ayırması gerekiyor. Ekonomik olarak çok daha iyi şartlarda olması gerekiyor. Bunlar bizim için hep engel, hep zor. Bu konuda özellikle partilerin, parti üst kurullarının, derneklerin kadınları çok daha fazla destekliyor olması gerekiyor. Ancak birtakım desteklerle, kampanya yardımlarıyla kadınların da bunu yapabileceğini bize gösteren çalışmalarla kadınların önü açılabilir. Diğer dünya ülkelerinde de bununla ilgili sıkıntılar var. Ki biz 1934 yılında Atatürk'ün bize vermiş olduğu hakla seçme ve seçilme hakkını Avrupa'dan, dünyadan çok daha önce elde ettik. Fakat bunun değerini bilemedik demek istemiyorum ama bu şartları ne yazık ki kadınlar için yaratmadık.

Ben devlet politikası olarak da parti politikası olarak da cinsiyet eşitliğinin çok daha önemsenmesi, kadınların yerel seçimlerde seçilebilecek sıralarda bulunması gerektiğini düşünüyorum.

ÇUKUROVA BELEDİYESİ BAŞKAN YARDIMCISI AZİME KOCACIK:

“Çukurova'nın ilk ve tek kadın başkan yardımcısıyım”

- **Belediyenizde toplam 37 meclis üyesinden 6'sı kadın. Bu da %16,2'ye denk düşüyor. Çalışanların yüzde 35'e yakını kadın, bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?**

Öncelikle, bu oranları yeterli bulmuyorum. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların potansiyelinden faydalanmadan; gelişmenin ve demokrasinin hayat bulması mümkün değildir. Çünkü sürdürülebilir kalkınmanın öncül koşullarından biri de toplumsal cinsiyet eşitliğidir. Bu noktada; eşitlik yerel yönetimlerin olmazsa olmazıdır.

Çünkü eşitlik yerelde başlar! Sorunlar yerelde çözülür! Çözüm için daha fazla kadının yerel yönetimlerdeki karar alma mekanizmalarında yer alması gerekir!

Çok uzun zamandır siyasetin içindeyim. Benim en büyük isteğim, kadınların erkeklerle eşit şekilde siyasette ve yaşamın her alanında etkin ve güçlü olması.

Uzun zamandır KA.DER Genel Yönetim Kurulu Üyesiyim. KA.DER'le birlikte toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi belediyeleri dolaşarak birlikte anlattık. Kadın muhtar sayısını arttırabilmek adına kadınları teşvik ettim. Ve Çukurova'da muhtar sayısı ikiyeşen şu an dört oldu. Ayrıca KA.DER'in vermiş olduğu muhtar eğitiminin çok yerinde ve doğru olduğunu düşünüyorum. Hatta ve hatta bu eğitimin seçimden seçime değil de her yıl yapılması gerekir. Şimdi böyle bir orana baktığımız zaman, bana göre sonuç son derece yetersiz.

Kadınların belediye başkanlıklarında, meclis üyeliklerinde, muhtarlıklarda, milletvekilliklerinde korkmadan mücadele etmeleri, çalışmaları, dışardan gelebilecek psikolojik ve fiziksel şiddet karşısında yılmadan, korkmadan mücadele etmeleri gerektiğini düşünüyorum.

- **Belediyenizde daha fazla kadın olması, verilecek hizmet açısından neleri değiştirir sizce?**

Kadınların yerel yönetimlerdeki karar alma mekanizmalarına dahil olması, haklarını ve çıkarlarını savunabilmeleri için çok önemli. Kadın kendi yaşamı üzerindeki kararları kendi vermeli. Bu da eşitlikçi kentsel haklar ve hizmetler için oldukça önemli.

Belediyemizde daha fazla kadının olması, kentimizde yaşayan herkesin ve özellikle de kadın vatandaşların gereksinimlerinin daha doğru saptanmasına yardım eder. Ayrıca hizmetlerin toplumsal cinsiyete duyarlı olmasını sağlar.

Üstelik kadın detaycıdır ve daha opsiyonel düşünür. Aynı anda birçok işi yapabilir. Hem evini yönetir hem de para kazanır, aynı zamanda siyasette de yapabilir.

Buna en güzel örnek İslam dünyasının ilk kadın başbakanı olan Benazir Butto'dur. Pakistan'ın diktatörlükten demokrasiye geçişini sağlayan Butto, yoksulların ve kadınların haklarını savunmada dünyaya örnek olmuştur. Belediyelerde kadın sayısı artarsa, kadınlara ve her türlü alana yönelik hizmet kalitesi ve sayısı ile de kadınlar kendilerini daha doğru, daha düzgün ifade edebilir ve çok daha başarılı olabilirler.

- ***Bir kadın siyasetçi olarak kadınlara ne vaat ettiniz, belediyenizde nasıl bir farklılık yarattınız?***

Kadınlara yaşamlarını kolaylaştırabilecek, kendilerine daha çok zaman ayırabilmelerine olanak tanıyan tesislerimizin sayısını artırma sözünü verdik. Bu sözümüze sadık kalarak oluşturduğumuz Atatürk Kadın Yaşam Köyümüzün içine çok yönlü merkezler açtık.

Gençlik merkezi, kreşler, parklar, kütüphane, kadın ve aile dayanışma birimi, meslek edindirme merkezi, spor salonları, kadın el emeği pazarları ve kadın sohbet evleri. Bu merkezlerde toplam 1350 kadına eğitim ve mesleki yeterlilik belgeleri verdik. Bu kadınların 40'ı kadın el emeği pazarlarında çalışıyor. Kendi ürünlerinin satışını yaparak aile bütçesine katkı sağlıyor. 30 kadın öğretmenlik yaparak kadınlarımıza meslek öğretiyorlar.

Çukurova'nın ilk ve tek kadın başkan yardımcısıyım. Şu anda bile 5 başkan yardımcısı var ve tek kadın benim. Benim kapım herkese sonsuza dek açık olduğundan, vatandaşlar oldukça rahat bir biçimde bana ulaşabiliyor. Onlara samimi ve sıcak yaklaştığımı, sorunlarını dinleyip çözümler ürettiğimi söylüyorlar. Eğer bu bir farklılıksa böyle bir farklılık yaratım diye düşünülebilir.

- ***Seçilmiş bir kadın olarak daha fazla kadının, hatta eşit oranda kadının belediye meclisine ve yönetim organlarına girmesi için önerileriniz nelerdir?***

Öncelikle kadınlar, kendine güvenmeli, inanmalı, korkmamalı ve partilerin teşkilatları içinde örgütlenmeyi başarmalı. Biliyorsunuz ki kadınlar erkekler gibi hiçbir şekilde eşit şartlarda sahalarda mücadele etmez.

Erkekler ilkokul mezunu olsa bile parası varsa belediyelerde, beldelerde, parti ilçe başkanlıklarında kolayca başkan olabiliyor. Ama kadının profesör düzeyinde eğitim alması istenir. O yüzden kadınlar eğitime önem vermeli çalışmalı ve eğitimini tamamlamalı.

Bir diğer konu ise siyasi partiler yasası ve seçim yasasıdır. Bu yasalarda, kadın kotası artırılmalı ancak bu yapılırken kadınlar seçilmesi olanaksız sıralara koyulmamalı, fermuar sisteminin getirilmesi konusunda mücadele edilmeli. Başarılı kadınlar daha çok tanıtılmalı ve ön plana çıkarılmalı ve onların bilgi birikiminden yararlanılmalı.

Kadınlar, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte hareket etmeli ve onların desteğini almalı. Üstelik KA.DER'e üye olmalı.

Son olacak, unutmayalım ki üzerinde yaşadığımız, bizlere emanet edilen bu kutsal topraklara, sokaktaki Ayşe teyzeye, Halide Ediplere, Kara Fatmalara, çocuk gelinlere, geleceği karartılan gençlere, evine aş götürmek için gece gündüz çalışan kadınlara, sebebini bilmeden öldürülen kadınlara ve de bizlere seçme ve seçilme hakkını tanıyan, özgürlüğümüzü veren Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'e çok büyük borcumuz var. Her kadın, bu borcun bilincinde hareket etmeli ve siyasetten korkmadan mücadele etmeli.

- ***Partiler, seçim öncesi özellikle de kadınlara verdikleri sözleri neden sonra unutupuyorlar? Bunun değişmesi için ne yapılmalı?***

Evet çoğu siyasi, kadınlara tutamayacakları sözler veriyor. Çünkü kadınları oy deposu olarak görüyorlar. Seçimden önce kadınlarla beraber sahalara iniyorlar. Onları her gittikleri yere götürüyorlar. Kadınlar da onların giremedikleri yerlere giriyorlar. Onların projelerini anlatıyor. Onların kazanmasına vesile oluyorlar. Ama seçim bittikten sonra verilen sözler unutuluyor. Seçimden önce, kadınları oy ve güç deposu olarak görüyorlar ancak seçimden sonra işler değişiyor. Niçin mi?

Çünkü karar mekanizmalarında erkekler oluyor. Erkek erkeğe oturup kendi menfaatleri için karar veriyorlar. Bunu değiştirebilecek bir kadın olmadığı için bu koltuklara oturamıyor. Erkekler kesinlikle 'Her şey benim olsun, her şeyde ben olayım' mantığını bırakmalı. Kadınlar da seçmen gücünü kullanarak, kendi gücüne, kendi oyuna inanarak parti içi teşkilatlarla beraber STK'larla birlikte hareket ederek, kendilerini yok sayan partilere oy vermeyeceklerini söyleyerek kamuoyuna duyuru yapabilirler. Ayrıca etkili çözüm kadınların belediye yönetimlerinde görev almasıdır. Üstelik belediye başkanı kadın olduğu zaman tadından da yenmez.

SONUÇ

Türkiye'de kadınlar, 1930 yılından itibaren çıkarılan bir dizi yasa ile yerel ve genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkına sahip olmuştur.

O günden bu yana geçen süre içinde kadınlar yerel ve genel yönetimlerde çok az temsil edildiler.

Cumhuriyet tarihi boyunca 31 bin erkek belediye başkanı seçilmişken, kadın belediye başkanı sayısı 119'da kaldı.

Köy ve mahallelerden başlayarak kadınların muhtarlıklarda ve yerel yönetimlerde temsil edilmesi, gerçek demokrasinin oluşturulmasında en önemli basamaklarından biridir.

1999, 2004, 2009 ve 2014 yerel seçim sonuçlarına göre Türkiye'de kadınlar, belediye meclis üyeliğinde en fazla %10,72, belediye başkanlığında %2,86 ve il genel meclis üyeliğinde ise %4,79 oranında yer alabilmiştir. Aynı zamanda, Türkiye'de 31.963 mahalle, 18.329 köy olmak üzere toplam 50.292 muhtar bulunmaktadır. Kadın muhtar sayısı sadece 674'ken, 2019 yerel seçim sonuçlarına göre yalnızca 43 kadın belediye başkanı ve 1071 kadın muhtar seçilmiştir.

Böylece, tüm belediye başkanlıklarının yalnızca %3,09'unda ve tüm muhtarlıkların sadece %2,14'ünde kadınlar yer alabilmiştir.

Yerel yönetimler halka en yakın olan yönetim birimleri olması dolayısıyla halkın ulusal yönetim birimlerine oranla yerel yönetimlere ulaşabilmesi daha kolaydır. Bu nedenle kadınların yerel yönetimlerde yer alması hem siyasal hem de idari açıdan yönetime katılmasında yeni imkânlar sunmaktadır.

Kadınların aktif siyasette yer alabilmesi için gerekli olan tecrübe, bilgi, para, güç, siyasi bağlantılar gibi faktörlere sahip olmaları gerekmektedir. Kadın adaylara partilerinde yer veren birçok siyasi partinin de asıl hedefi kadınlardan oy alabilmektir. Kadının özel hayatındaki görevleri ve toplum tarafından kendisine verilen geleneksel rolleri sebebiyle çoğu zaman siyasetten uzak kaldığı bilinmektedir. Partiler seçim beyannamelerinde kadının biyolojik olarak farklı olmasından ziyade ona yüklenen rolün sınırlarına vurgu yapmalıdırlar.

Kadınların meclis üyesi olmalarındaki sürece bakıldığında önemli etkenin ataerkil toplum bakış açısı olduğunu söyleyebiliriz. Kadınların genel olarak siyasette düşük oranda temsil edilmelerinin en temel nedenleri, ataerkil toplum yapısı, siyasetin erkek egemen bir yapıya sahip olması, kadınların ekonomik açıdan özgür olmamalarıdır.

Bu nedenle yerel yönetimlerin her alanında kadınların görünür kılınması için desteklenmesi gerekmektedir. Seçime giren siyasi partilerin programları, tüzükleri ve seçim beyannamelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle daha çok kadın söylemi yer almalıdır.

Kadınların parlamentoya oranla yerel düzeyde temsil oranının oldukça alt sınırlarda kalmasının en önemli nedeni ise yerel düzeyde geleneksel ataerkil değerlerin toplumda baskın olmasıdır. Geleneksel ataerkil değerlerin yerel düzeyde daha baskın olması katılımı zorlaştırmaktadır. Yerel düzeydeki bu baskın ataerkil yapının kırılması gerekmektedir.

Siyasi parti teşkilatları yeniden düzenlenmelidir. Parti teşkilatlanmalarında kadınlar sayısal olarak fazla olsa da bu durum yerel siyasete yansımamaktadır. Türkiye’de kadınların siyasal katılımlarını artırmak için gerekli hukuksal düzenlemeler yapılmalıdır. Yerel yönetim birimleri kadın sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapmalıdır. Kadınlara birinci elden ulaşıp çözüm odaklı projeler sunmalıdır.

KAYNAKÇA

AK Parti 31 Mart 2019 Mahalli İdareler Yerel Seçim Manifestosu:

https://www.akadaylar.com/Manifesto_28Ocak2019.pdf

Akkoyunlu-Ertan, K. (1997). Kentli Hakları. Amme İdaresi Dergisi, 20(3), 31-48.

Beutel, Ann M. and Marini, Margaret M. (1995) "Gender and Values", American Sociological Review, V.60, N.3, Washington, p.436-448.

CHP 2019 Yerel Seçim Bildirgesi:

<https://chp.azureedge.net/4c5155bf4db440b8bdfba1155da0cb7e.pdf>

COŞKUN, B. ve T. UZUN. "İl Özel İdaresinde Yeniden Yapılanma.", H. ÖZGÜR ve

M. KÖSECİK (Ed.), Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar: 1, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2005:157-174.

Demir, O. (2008). Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye'de Yerel Gündem 21 Örneği). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. (s.1-132).

Yanar, Emine. (2019), "Türkiye'de Kadın Belediye Başkanlar", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Yerel Yönetimler Ana Bilim Dalı, Mahalli İdareler Ve

Yerinden Yönetim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

HDP 2019 Yerel Yönetimler Seçim Bildirgesi:

<https://www.hdp.org.tr/images/UserFiles/Documents/Editor/YerelBildirge2019-Turkce.pdf>

<http://bianet.org/bianet/bianet/113481-kadin-il-belediye-baskani-birdi-iki-oldu>

<http://kadinkoalisyonu.org/1930dan-2014e-temsilde-toplumsal-cinsiyet-esitligi1/>

<http://turksam.org/yerel-secimlerde-kadin-adaylarin-gorunmezligi-sorunu>

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/iste-secilen-kadin-baskanlar-26138818>

<http://www.sivilsayfalar.org/2019/04/08/31-mart-secimlerinde-kadin-belediye-baskani-sayisi-41/>

<https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/yerel.zul>

<https://chp.azureedge.net/4c5155bf4db440b8bdfba1155da0cb7e.pdf>

https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1o_sxTIZRTueRUrvUSuAKPMONCHD4S-Pv

https://www.akadaylar.com/Manifesto_28Ocak2019.pdf

https://www.sabah.com.tr/yazarlar/kadak/2009/04/01/kadin_belediye_baskanlari

<https://www.tkp.org.tr/tr/aciklamalar/yerel-yonetimler-icin-komunist-ilkeler>

İYİ Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu:

<http://iyiparti.org.tr/Assets/KurumsalKimlik/YerelSecim/iyiparti2019manifesto.pdf>

Keleş, Ruşen (1993), "Belediyeciliğimizde Son Gelişmeler ve Yerel Ozerklik", Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992), İÜLA-EMME, İstanbul, s. 249-255.

Keleş, Ruşen (1993), "Yerel Yönetimlerde Güncel Olusumlar", Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar

(1975-1992), İÜLA-EMME, İstanbul.

Negiz, N. & Üçer, N. (2012). Yerel Siyasette Seçil(e)meyen Kadın:

2004- 2009 Mart Seçimleri Düzleminde Analitik Bir İnceleme

Oruç, T. (2013). "Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler", Selçuk Üniversitesi, SBE. Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Ökmen, M. (2003). Kent, Çevre ve Globalleşme, Bursa: Alfa.

Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. Sayıştay Dergisi, Sayı 57, (s.121-134). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Politika Dokümanı Yetki ve Karar Alma Sürecinde Kadın. (s. 1-28).

Saadet Partisi Dürüst Belediyecilik 31 Mart 2019 Seçim Beyannamesi:

Smith, Graham (2009), Democratic Innovations: Designing Institutions for Citizen

Participation, Cambridge University Press, Cambridge.

Sumbas, A. (2012). Demokrasi ve Kadın Temsili Çerçevesinde Yerel Siyasette Kadın Temsilcilerin Etki ve Katkıları: Türkiye'de 2009 Yerel Seçimlerinde Seçilen Kadın Belediye Başkanları Örneği

TEKELİ, İlhan. "Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi" AİD, XVI, Haziran 1983: 3-22.

Tokman, Yıldız (2008), "Kadın Dostu Kent Kavramının İzmir Ölçeğinde Tartışılması", <http://www.imoizmir.org.tr/kentsempozyumu/pdf>, (Erişim Tarihi: 01.10.2017).

Türkiye Komünist Partisi Yerel Yönetimler İçin Komünist İlkeler:

United Nations Development Programme Turkey, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2002 İnsani Gelişim Raporu: Yeni Bir Demokrasi Dalgasına Acilen İhtiyaç Duyuluyor,

http://www.undp.org.tr/hdr2002_democraticwave.doc (12.11.2002)

Vatan Partisi 2019 Yerel Seçimler Bildirgesi: <https://disk.yandex.com.tr/i/Y6rU9xyYcY4nIQ>

Yıldırım, U. ve Öner, Ş. ve Aksu, H. ve Tatlı, M. (2011). Yerel Temsil ve Katılım Bağlamında Belediye

Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri. Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt:8, Sayı15. (s.507-530).